

1726.

- 19.te Beckius, Caspar Schabius : De fendis transmissione
falminibus. 2 Sampl. 1726. 1754.
2. Beckius, Caspar Schabius : De unione provincie
patricie potestatis causa.
3. Beckius, Caspar Schabius : De legitimis juramentorum
usu.
4. Beckius, Caspar Schabius : De curiis provincialibus
~~lexionibus~~ Saxonicis.
5. Brucknerus, Gustaf Hieron : De venationis odio
in jure.
- 6.te Brucknerus, Gustaf Hieronymus : De strategema-
tibus advocatorum. . . . 2 Sampl.
7. Buddens, Franciscus : De statuta ecclesiarum
apostolicarum.
- 7.^a Florentius, Antonius Munden : Summos doctoris juris
honores. . . . Joanni Joannis Florentis . . . gubernatori
tenui epistola eademque jureconsultorum adota-
torum exempla quaestiones referre voluit.

1720.

8. Fries, Jo. Bernh., Ord. jur. decanus: Gottlobi Nünici
Meydenreichii lectionem solam in Dicit program-
mate auspicali.
9. Friesen, Jo. Bernh.: Delictis fendi reversali bus.
- 10^{ant} = Fries, Jo. Bernh., Ord. jur. decanus: Nünici
Conradi Krimy lectionem solam in Dicit program-
mate auspicali. 2. Suppl. Sampl.
11. Friesen, Joh. Bernhardus: De contractibus censualis
natura.
12. Friesen, Johann Bernhardus: De mercede propter steri-
litate[m] et emittenda.
13. Fries, Jo. Bernh., Ord. jur. decanus: Justi Nickerici
Vorhannsi lectionem solam in Dicit programma te
auspicali.
14. Pragemannus, Nicolaus: De jure episcopiorum.
15. Schaeferus, Jo. Christianus: Programma, lectioni auspi-
cali Pauli Insulicini Bruchneri. . . praemissum.

1720.

16. Schroeterus, Dr. Christianus: De privilegio praescripto
Horti C. amorum ecclesiae Romanae non compe-
tente.
17. Schroeterus, Dr. Christianus: De auspicio convento-
nalibus serenissimae domus Saxoniae
18. Schroeterus, Dr. Christianus, Jur. jur. decanus: Programm,
lectioni auspiciis Wolfgangi Aureae Maierii
praemissum.
- 19° Schroeterus, Dr. Christianus, Ord. jur. decanus.
Programm, lectioni auspiciis Christiani Gottliebii
Moriz. . . praemissum. 2 Saemph.
20. Schroeterus, Joh. Christ.: De commoto, vel incommoto
ex alterius persona accidente, quod ex sua non
habuisset.
21. Schroeterus, Dr. Christianus, Ord. jur. decanus: Pro-
gramma, lectioni auspiciis Christiani Alexphi Schel-
herii . . . praemissum.

1720.

22. Nevoigtius, Jo. Philippus: De origine bonorum
mensae Episcopalis.

23. Stenius, Bursardus Gutherffius: De territorio clauso
civitatum Imperiatricum.

24. Stenius, Fridericus Gallieb: De jure sacerdotum.

25. Stenius, Friedr. Gottl.: De dominis mariti in rebus
uxoris immobilibus in aestimato in dotem datus

26. Wildvoegtlus, Christianus: De differentia consensus
sponsalitis et matrimonialis.

27. Wildvoegtlus, Christianus: Triboniani circa legem
Laetorian non erras.

28^{a. b.} Wildvoegtlus, Christianus: De juramentis Indacorum.

DISSERTATIONEM PRIMAM
DE

CVRIIS PROVINCIALIBVS 44
SAXONICIS 1720, 4

ADSPIRANTE DIVINO NUMINE
RECTORE ACADEMIAE IENENSIS MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO

DOMINO

WILHELMO HENRICO

DVCE SAXONIAE IVLIACI CLIVIAE MONTIVM
ANGARIAE WESTPHALIAEQVE
ET RELIQVA

PRAESIDE

CASPARE ACHATIO BECKIO D.

IVRIVM PROFESSORE PVBLICO EXTRAORDINARIO
ET IN CVRIA PROVINCIALI SAXONICA ADVOCATO ORD.

PATRONO SVO AC PRAECEPTORE
PIE COLENDO

PLACIDAE COMMILITONVM DISQVSSIONI
IN IVRECONSVLTORVM AVDITORIO

DIE APRIL. CID ID CCXX

SVBICIT

IOHANNES PAVLVS VOCKEL DRESD.

IVR. CAND.

IENAE LITERIS FICKELSCHERRIANIS.

DISSERTATIONEM PRIMAM

DE

CURIA PROVINCIALIBUS
SAXONICIS

ADSPICANTE DIVINO NUMINE
RECTORE ACADEMIAE IENENSIS MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO PRINCIPIS AC DOMINI

DOMINO

WILHELMO HENRICO
DUCE SAXONIAE ILLUSTRI CIVIS MONIUM
ANGARIE WESTPHALIAE
ET RELIGI

PRAESIDE

CASPARE ACHATIO BECKIO D.
IURIVM PROFESSORE PUBLICO EXTRAORDINARIO
ET IN CURIA PROVINCIALI SAXONICA ADVOCATO ORD.
PATRONO ANO AC PRAECEPTORE
PIE COLANDO

PLACIDAE COMMISSIONVM DISCVSSIONI
IN IURECONSULTORVM AUDITORIO

DIE APRILIS MDCCXX

SABIT

IOHANNES PAVLVS VOCKEL DRESD.

IVL. CAED.

IENAE CITRIS FICHELSCHEERIANIS.

A
SON ALTESSE SERENISSIME
MONSEIGNEUR
CHARLES GUILLAUME
FREDERIC

MARGGRAVE DE BRANDEBOURG,
DUC DE PRUSSE, MAGDEBOURG, STETIN,
POMERANIE, DES CASSUBES ET VAN-
DALES, DE MECKLENBOURG, EN SILE-
SIE A CROSSE, BOURGGRAVE DE NU-
REMBERG, PRINCE DE HALBERSTAD,
MINDE, CAMIN, WENDEN, SUERIN ET
RATZEBOURG, COMTE DE HOHENZOL-
LERN ET SUERIN, SEIGNEUR DE RO-
STOCK ET STARGARD. ETC. ETC.

MONSEIGNEUR,

De toutes les vertus qui conviennent à un Prince Chrétien, il n'y en a point qui égale le véritable zele pour la religion. C'est par ce zele qu'il se rend agréable à Dieu, à d'autres Princes, & à ses sujets. Pour ne rien dire des deux premiers avantages, combien n'en a-t-il pas par rapport à cette dernière qualité ! Plus un Prince est zélé pour la religion, plus il gouverne avec sagesse, avec modération, & avec amour pour son peuple, & plus il s'attire par là la bénédiction de Dieu. Ses sujets qui cueillent les fruits d'un gouvernement si sage, si modéré & si plein d'amour, ne passent pas un moment sans remercier le ciel de la grace qu'il leur a accordée de leur donner un tel Prince, & sans prier incessamment la divine bonté de le conserver longues années, afin qu'ils puissent vivre davantage en repos & en bonne tranquillité. Et qui plus est, un tel Prince inspire par son exemple à ses sujets un semblable zele pour la religion chrétienne, par où il sauve une infinité d'ames de la perdition éternelle. Il n'y a personne, MONSEIGNEUR, qui ignore que VOS
GLO-

GLORIEUX ANCETRES, parmi tant de belles
qualités qu'ils se sont aquisés, ou qu'ils ont eues de
la nature, se sont approprié celle de Defenseurs
zelés de notre sainte Religion Protestante, &
qu'entre autres GEORGE le PIEUX a montré son
zele dans les commencements penibles de la Re-
formation entreprise par le fidele Serviteur de Dieu
le Docteur Luther, si bien que non seulement il a
apporté tout ce qu'il a peu pour établir dans ses
Etats la Religion purifiée des abus des Papistes,
mais aussi qu'il s'est rendu Lui-même à la Diete
d'Augsbourg, où il a parlé au nom de tous les
Protestans devant l'Empereur & les Etats de l'
Empire, ayant aussi souscrit & présenté la Confes-
sion appelée du nom de cette ville. Comme donc
VOTRE ALTESSE SERENISSIME fait con-
sister sa plus grande gloire à imiter des exemples si
illustres & si louables, ayant en cela une Imitatrice
zelée dans la personne sacrée de SON ALTESSE
NOTRE SOUVERAINE SERENISSIME, ses Su-
jets en ont tant de joie qu'ils ne sauroient trouver
des termes assez expressifs pour la faire paroître au
public. De ma part je m'estimerois tout à fait
indigne de jouir de la protection d'un PRINCE si
clement & si pieux, si je ne cherchois pareillement
les moyens de temoigner combien j'en suis tou-
ché

ché : mais jusqu'ici mes efforts ont été inutiles. Cependant ayant resolu de montrer en quelque maniere par un petit ouvrage public le peu que j'ai fait de progrès dans le cours de mes études, dans l'Academie de Iene, j'ai creu commettre un larcin, si je n'en consacrais à VOTRE ALTESSE SERENISSIME les premices. Je n'ose me flatter qu'elles trouvent son approbation, connoissant trop bien la mediocrité de mon talent: je me contente de montrer à VOTRE ALTESSE SERENISSIME le desir ardent que j'ai d'être mis au nombre de ceux qui aspirent à la gloire de faire connoitre que l'ingratitude n'est pas leur vice. Si j'obtiens cette grace, j'ai tout ce que je desire, & je me puis promettre que VOTRE ALTESSE SERENISSIME m'accordera davantage le titre le plus glorieux auquel je puisse jamais pretendre, qui est de me dire avec un tres profond respect, & une entiere soumission

MONSEIGNEVR,

DE VOTRE ALTESSE
SERENISSIME

*le tres humble, tres obeissant & tres
fidele Serviteur & Sujet*
JEAN IAQVES BECK.

2. B. V. D.

CAPVT PRIMVM
HISTORIAM IVDICIORVM GERMANIÆ
SYMMATIM EXHIBENS.

S. 1.

Iudiciorum in genere mortalium *Necessitas*
summam esse necessitatem, sine *iudiciorum*
magna difficultate vnusquisque *in republi-*
intelligit. Nulla enim respubli- *ca.*
ca consistere potest sine iustitia,
nulla iustitiæ administratio est sine
legibus, nullæ leges sunt sine
applicatione, nulla denique le-
gum applicatio datur sine iudiciis. Quare malefani
illi homines qui legitimas rerum controuersarum di-
sceptationes ex ciuitatibus Christianorum exterminatas
volunt, aut tollant corruptionem illam, ob quam iu-
dicia instituta sunt, & restituant nobis, si possunt, na-
tura integritatem; aut, si id facere nequeunt, iudicia
in humano genere relinquunt, nec postulent, quod in

A z

hac

hac vitæ imbecillitate præstari minime potest. Falluntur etiam grauitur, quando illius in sententiæ argumentum trahunt dictum Seruatoris O. M. Matthæi V. commate 40. quod sic habet: *ei, qui vult contendere tecum, vt accipiat tunicam tuam, relinque etiam pallium tuum.* Neque enim hoc loco iudiciorum vsum e medio sublatum cupit Christus ac Dominus nosster; sed vindictam solummodo priuatam prohibet, atque iniuriæ acceptæ pensationem, cum quis par pari reddit; id quod ex verbis proxime antecedentibus manifestissimum est ad perspicendum. Pari vero in errore versantur, qui Paulum Apostolum, I. Corinth. VI. omnia iudicia forensia reprobasse existimant: quippe cum ad hæc ipse plus vice simplici prouocauerit, citatoque loco solum peruersos Corinthiorum mores castiget. Verum hæc fatis iam disputata sunt ab alijs, viderique e nostratibus possunt Vulteius de Iudicijs, *Lib. 1. c. 1. n. 19.* Tabor. in Armamentario, quod vocat, Iustiniani, *c. 5. §. 13.*

*Propos-
itum ope-
ris.*

§. II.
Nostræ, quam in præsentiarum exordimur, commentationis ratio est, DE CVRIS PRŒVINCIALIBVS SAXONICIS, certissimis iuris oraculis fugitaram sistentibus Astræam, publica scriptione quædam proponere. Tum vero præstantia argumenti, a nemine quod sciamus, vel professâ vel perfunctoria saltem opera adhuc expensâ, postulare videtur, tum quoque ipsâ bonæ methodi efflagitat ratio, vt ex suis fontibus &

& genuinis causis accurate singula deducamus. Quam ob rem hic allibuit ordo, ut principio quidem de iudiciis reipublicæ Germaniæ, & quæ facies eorum antiquissimis pariter temporibus, ac medio quoque ævo, ad hanc nostram usque ætatem fuerit, generatim strictimque nonnulla tradamus; deinceps vero speciatim Curiarum provincialium, quæ in Saxonia florent, origines, ac iura, amplissimamque dignitatem, & iurisdictionem, excelso Camera Imperialis iudicio in his terris æmulam, pro virili explicemus. Faxit Deus, ut hoc eveniat feliciter!

§. III.

In ipso tractationis limine sub incudem examinationis reuocasse iuvat, certo-ne veritatis fundamento nitatur, quam quidam scriptores fouent, opinio, fuisse nimirum aliquando talem Germaniæ populorum statum, ut nulli inter eos iudices, nullaque iudicia essent constituta? Prouocant equidem huius sententiæ patroni ad Velleium Paterculum, qui *Libro 2. commemorat: Germanos, cum Romanorum iudiciorum formam conspicerent, miratos fuisse, quod iniuria apud iudicem legitima ac solemnè disceptatione finirentur.* Præterea locum vrgent apud L. Annaum Florum, *Lib. 4. cap. 12.* quo is cladem Varianam, in qua præcipua Germanorum in causidicos & iudiciorum ministros seuitia exiit, sequentibus verbis describit: *Nihil illa cade per paludes perque siluas cruentius; nihil insultatione barbarorum intolerantius, præcipue tamen*

*An vetu-
rissimi
Germania
populi ca-
ruerint
iudiciis?*

in caussarum patronos. Aliis oculos, aliis manus amputabant; unius os sutum, recisa prius lingua, quam in manu tenens barbarus, tandem, inquit, vipera, sibilare desisse. Ex his itaque concludunt, adeo a recto iudiciorum ordine aliena fuisse maiorum nostrorum instituta, ut gladio potius ac via facti, quam per legitimis iuris ac iustitiæ tramites, controuersias suas dirimerent.

§. IV.

Dubia resoluuntur.

Enim vero quamquam non licet ire inficias, antiquissimis Germaniæ temporibus haud raro ius velut in armis positum, illudque ab his vocabulo vix litterarum transpositione discriminatum fuisse; tamen, ad persuadendum cuiquam plenarium iudiciorum defectum, isthæc argumenta nequiquam idonea sunt. Et quod ad citatos attinet scriptores, vtrumque quidem patriarum, quam Germanicarum rerum, peritiorum fuisse, prætereaque Velleium Paterculum in posteriore operis sui parte fidem non semper mereri, satis constat. Est autem, indubia veritate niti illorum tradita; minime tamen exinde consequitur, iudiciis omnino caruisse antiquissimos Germanorum. Quin diuersam saltem Germanica, a Romanorum forensibus iurgiis, formam habuisse, simpliciorumque longe in illis quam in his procedendi modum fuisse, neque legum multitudinem, neque malitia aduocatorum, neque lucri cupidine lites protelante; ac denique populum, cui nihil supra libertatem fuit, Romanorum tribunalibus, quæ in Cheruscis instituere ceperat Quintilius Varus, caussas

causas suas committere noluisse, id quidem est, quod laudatorum euincunt testimonia auctorum.

§. V.

Propius accedit ad tractationis nostrae scopum quaestio, quanam ratio fuerit antiquissimorum Germaniae iudiciorum? Constat enim, quod tam publici regiminis, quam iudiciorum, quae illud fere sequuntur, variis temporibus alia sit natura ac forma. Illam vero pulcherrime nobis explicant C. Iul. Caesar, & Corn. Tacitus, quibus de Germanorum rebus scribentibus fidem habere tanto magis possumus, quod & hostes fuerunt Germanorum, & qua prudentiam pariter atque sincerum mentis iudicium, facile inter omnes historicos ducunt familiam. Ita vero Caesar libro 6. de Bello Gallico, narrat, aliam belli tempore, aliam in pace fuisse iudiciorum rationem. *Cum bellum, inquit, ciuitas aut illatum defendit aut infert, magistratus, qui ei bello praesint, ut viua necisque habeant potestatem, delignantur: in pace nullus communis est magistratus, sed principes regionum atque pagorum inter suos ias dicunt, controuersiasque minuunt.*

De ratione veter. Germ. iudiciorum Caesar.

§. VI.

Similiter Tacitus, *cap. 11. de Morib. Germ.* De Testimoniis minoribus, ait, *rebus principes consultant, de maiorum Tacitus omnes, ita tamen ut ea quoque, quorum penes plebem arbitrium est, apud principes praeractentur.*

.IIV 2

Cocune

Coëunt, nisi quid fortuitum & subitum inciderit, certis diebus, cum aut inchoatur luna, aut impletur: nam agendis rebus hoc auspiciatissimum initium credunt. Nec dierum numerum, ut nos, sed noctium computant. Sic constituunt, sic condicunt: nox ducere diem videtur. Illud ex libertate vitium, quod non simul, nec iussi conveniunt. Sed & alter & tertius dies cunctatione coëventium absuntur. Ut turbæ placuit, confidunt armati. Silentium per sacerdotes, quibus tum & coercendi ius est, imperatur. Mox rex vel princeps, prout atas cuique, prout nobilitas, prout decus bellorum, prout facultas est, audiuntur; auctoritate suadendi magis, quam iubendi potestate. Si displicuit sententia, fremitu adspernatur: sin placuit, frameas concutiunt. Honoratissimum assensus genus est armis laudare. Licet apud concilium accusare quoque, & discrimen capitis intendere. Distinctio poenarum ex delicto. Proditores & transfugas arboribus suspendunt. Ignaros & imbelles, & corpore infames, cæno ac palude, iniecto insuper crato, mergunt. Diversitas supplicii illuc respicit, tanquam scelera ostendi oporteat, dum puniuntur, flagitia abscondi. Sed & levioribus delictis, pro modis poenarum, equorum pecorumque numero, coniecti mutantur. Pars multa regi, vel civitati, pars ipsi qui vindicatur, vel propinquis eius exsoluitur. Eliguntur in iisdem conciliis principes, qui iura per pagos vicosque reddunt. Certe singulis ex plebe comites, consilium simul & auctoritas, adsunt.

§. VII.

Illud autem, quod scribit Cæsar, bellico magistratu vite & necis concessam potestatem, prorsus est aduersum Taciti narrationibus. *Duces*, ait iste, *cap. 7.* (hi autem sunt magistratus bellici Cæsaris) *exemplo potius quam imperio, si prompti, si conspicui, si antea aciem agant, administratione præsumt. Ceterum neque animaduertere, neque vitare, neque verberare quidem nisi sacerdotibus permissum, non quasi in pœnam, nec ducis iussu, sed velut Deo imperante, quem adesse bellantibus credunt.* Videntur autem cum Tacito facere potius, quam cum Cæsare, etiam quæ ab aliis scriptoribus hac parte memorantur. Vnde liquet, aut Cæsarem minus comperta tunc nostra habuisse; aut paullo post eius ætatem imminutam fuisse ducum potestatem, libertatis popularis incremento. Ita quidem de hac dissensione iudicat vir summus, H. Conringius, in, *de Iudiciis reipubl. Germ.* Dissertatione, §. 7. quæ plenissima est rectorum doctrinarum. Fortassis etiam ad conciliationem locorum pugnantium facit, si dixeris, duces, cum punire velent, opera sacerdotum vsos, declinandæ inuidiæ causâ. Sacerdotes enim deorum in puniendo ministros putarunt Germani veteres. v. Tacitus *cap. 10. §. 6.*

§. VIII.

Ceterum ex laudatis scriptoribus hoc etiam constat, quod vt totius reipublicæ, ita nec iudiciorum magna fuerit in veteris Germaniæ populis diuersitas.

B

At-
iudicia.

*Cæsaris
cum Tacito
pugna,
& conciliatio.*

*Veteres
in comitiis
exercuerunt
iudicia.*

Atque procul dubio obseruarunt illam iudicum constituendorum rationem, quæ statui ex populari & aristocratico commixto maxime censeretur idonea. Facit in luculentum eius rei argumentum, quod illis temporibus tantum non omnia negotia iudicialia, in primisque maioris momenti controuersias spectantia, in publicis conciliis atque conuentibus fuerint exercita. Atque hoc ea de causa dignum obseruatu nobis uideatur, quia certissimum est, suoque loco uerius declarabitur, a conuentibus illis iuridicis, quos etiam *curias* appellarunt, & quibus olim principes ipsi interesse præseque solebant, iudiciorum institutionem, quæ postea temporis inualuit, originem duxisse. Quippe cum haud raro eiusmodi negotia, in quibus periculum in mora fuit, inciderent, insuperque difficile ac sumtuosum esset, in vnum crebro conuocari populum. Idcirco commodum atque e re publica visum, certorum numerum senatorum, iuris perpetuo dicendi causa, in eius concilii locum substituere, illique etiam collegio appellationem *curia*, angustiore tamen sensu, vel relinquere vel tribuere. Plane ut olim Romanis æquum visum est senatum vice populi consuli. §. 5. *Inst. de Iur. Nat. Gent. & Ciu.*

§. IX.

Comentus iuridici sub dio in-stituti. Nullas Germanorum populis vrbes habitatas fuisse, ex Tacito de M. G. c. 16. satis notum est. *Colunt*, inquit ille, *discreti ac diuersi, ut fons, ut nemus, ut campus placuit. Vicos locant non in nostrum* (Romanorum sc.) *morem, connexis & coherentibus edificiis:*

ficiis: suam quisque domum spatio circumdat, siue aduersus casus ignis remedium, siue inscilia adificandi. Exinde vero nemo non animaduertit, in splendidis palatiis conuentus suos iuridicos haud instituisse veteres Germaniæ incolas. Prata erant, amoenique aspectu campi, in quibus Diuæ Themidos sacra peragebant. Eodem quoque antiquissimi Romanorum vsi sunt instituto. Et sicut comitia, quibus a coeundo vel comeundo, vt veteres scribebant, nomen impositum, nihil aliud erant, quam conuentus populi, ad ferendum de aliqua re suffragium instituti: ita *curiata* quidem, sub quibus calata etiam continebantur, in comitio, & foro, quod tecto caruit (vnde comitia inducta sæpe ob tempestatem desolata) & locus iuxta curiam, causis, quæ inde forenses dictæ, disceptandis solemnis erat; *centuriata* in campo Martio, *tributa* vero vel in campo, vel in comitio, vel in pratis, aliquando etiam in capitolio habebantur. Nihil enim referebat, extrane, an intra pomoerium cogerentur. De quibus omnibus peculiari opere, in tres diuiso libros, erudite Nicol. Gruchius, exposuit, *de comitiis Romanorum* inscripto. Similiter de antiquis Sueonum Gothorumque populis testatur Io. Stirnhöök *Lib. 1. cap. 2.* tractatus, quem de vetusto eorum iure edidit, illos iudicia sua in comitiis publicisque conuentibus, & quidem plerumque sub dio, exercuisse. Cui hac parte calculum addit Io. Messel. in *Spec. Regni Suec. cap. 10.* vbi tradit, non longe ab Vpsalia locum esse, duodecim lapidibus inclusum, vulgo *Mornstein* dictum, vbi Status regni ab antiquo conuenerint. Sed & eundem iudicia exercendi morem

alios populos seruasse satis constat; ac de Frifis quidem testatur Vbbo Emmius, *lib. 13. Hist. Frif.* de Gallis Hotomannus, *in Franco-Gall. cap. 27.* de aliis alii. vid. Lehmann, *in Chron. Spir. Lib. 2. cap. 29. & 30.* itemque *lib. 5. cap. 4. in fin.* Aug. Thuan. *Tom. 2. Hist. part. 1.* Hertius, *Opusc. Vol. 1. Tom. 2. p. 415.*

§. X.

Comitiorum iuridicorum ratio red- ditur.

Neque vero in obscuro est, quid causæ fuerit veteribus Germaniæ, aliarumque regionum populis, vt vel ipsa iudicia plenè exercebant comitiis, vel saltem magistratus, iurisque ac iustitiæ administratos, in illis eligerent. Cernitur nimirum huius instituti sapientia & vtilitas duabus maxime rebus. Principio enim in magno prudentium numero, magnitudo consilii, ac propterea salus populi, quam merito supremam esse decet legem, versatur. Deinde notum est illud Politicorum enunciatum, comitiis sublatis, nullam esse populi libertatem. Quare etiam frequentissima illa existunt in rebus publicis omnino liberis, vel saltem mixtis; parciora in monarchiis absolutis ac illimitatis; nulla profus in tyrannide. Itaque magna libertatis pars est, quorum periculo res geritur, vt illa eorum consilio atque auctoritate administraretur, adeoque quod omnes tangit, ab omnibus approbetur. Hæ etiam causæ fuerunt, quod veteres Romani regi quidem senatum ordinarium attribuerunt, summam autem reipublicæ ipsi populo in comitiis reseruarunt. Quam ob rem etiam sub omnibus regibus hæc lex fuit, vt populus

pulus in comitiis magistratus crearet, leges sanciret, maiorisque momenti controuersias ipse decideret; quod Dion. Halicarnasf. *Lib. 2.* pluribus testatum facit.

§. XI.

Quae cum ita sint, perspicuum est intellectu, *De iudiciis*
 sum comitorum iudicialium in variis illis populis, *Franco-*
 qui circa medium fere seculi, a nato Christo, tertii, *rum Me-*
 glorioso Francorum nomine innotescere, caputque *rouingica*
 pra reliquis Germaniae populis extollere coeperunt, *gentis.*
 minime exoleuisse. Quin potius illos veteribus liber-
 tatis institutis firmissime inhaesisse argumento est,
 quod non alio, nisi propugnanda communis liber-
 tatis scopo ac studio, regnum condidere, eandem-
 que in ciuitatem transuere. Vid. *Dissert. de Ducatu*
Franconiae cap. I. §. 2. Quam ob rem non dubium est,
 publicos etiam iustitiae administrandae causa conuen-
 tus, ex more gentis, habitos esse; immo id factum,
 disertis verbis affirmat Hincmarus, Archi-Episcopus
 Rhemensis, *Epistola 3. ad Francia Episcopos, cap. 29.*
 Praetereaque colligere hoc licet, ex Lege Salica,
 Alemannorum, Baiuuariorum, Ripuariorum, nec non
 capitularibus Dagoberti regis, & successorum. Vid. Ioh.
 Schilterum, in *Instit. Iur. Publ. Tom. I. Lib. I. Tit. 2.*
 §. 3. Phil. Reinh. Vitriarium, in *Instit. Iur. Publ. Lib.*
I. Tit. 2. §. 20. quo loco vir clarissimus, Io. Fridericus
 Pfeffingerus, non solum citatam Hincmari Epistolam,
 sed & complura alia exhibet monumenta, quibus
 manifeste euincitur, in regno Francorum primo,

& cum Mærouingica propaginis reges rerum poterentur, pleraque omnia populi negotia, in primis autem iudiciaria, in comitiis agitata, ac de primorum sententia definita fuisse. Adeat quoque, cui lubet, Franc. Hotomannum, *in Franco-Gallia, cap. 12. & 13.*

§. XII.

*De habitu
iudicio-
rum Ger-
maniae suo
Carolino.*

Sequitur, ut, quæ Carolina ætate fuerit iudiciorum Germaniæ facies, breuiter exponam. Quemadmodum vero hæc est naturalis fere grandiorum corporum ratio, ut non possint commode moueri, nisi in varia velut resoluantur membra, atque hæc iterum in alias quasdam partes minores diuidantur, quo, excitante communi principio partes sibi proximas, hæc deinceps alias remotiores urgeant impellantque, & sic vniuersa machina motus fiat particeps: eodem plane modo in vastissimo Germaniæ regno, postquam Caroli demum M. auspiciis in vnum corpus coaluit, cum regimine iudiciario, ut ita loquar, comparatum fuit. Nimirum videntur illa tempestate iudicii præfuisse partim concilium ordinum omnium, aut saltem certæ alicuius prouinciæ, partim rex ipse, partim a rege constituti varii duces & grauiones, seu comites, cum scabinis & assessoribus, partim episcopi, partim denique legati, vel, ut tum loquebantur, missi regii. Conring. *in Exercit. ante laudata, §. 21. Hert. in Notit. Regn. Franc. veter. cap. 5. §. 35.*

§. XIII.

§. XIII.

Ad concilia generalia, quæ etiam placita, curiæ, De iudiciis
conuentus populi, &c. audiebant, regulariter tantum *comitiali-*
negotia, vt nunc vocant, status pertinebant, v. g. de *bus.*
creando rege vel abdicando, de pace & bello, de le-
gibus publicis, de summis honoribus, præfecturis &
procuracionibus reipublicæ, de assignanda patrimo-
nii parte liberis defuncti regis, vel dote filiabus con-
stituenda, & quæ huius generis erant plura. In pri-
mis vero tenendum est, causas principum, saltem
illas, quæ rem publicam attingebant, & commune ci-
uitatis bonum, haud alibi, quam in eiusmodi conciliiis atque a paribus curiæ decisas fuisse; quæ quidem
origo est illius iuris, quod hodieque dicimus *das Fürsten-*
Recht. vide Io. Strauchium, de *Recusat. Iudic. Camer.*
§. 1. Burgold. ad *Instrum. Pac. West. Disc. 19. §. 3.*

§. XIV.

Extra ordinem tamen haud raro eueniebat, vt re- *Num pri-*
ges Francorum causas etiam priuatorum in publicis *uatorum*
conuentibus cognoscerent. Pater hoc ex annalibus *quoque*
Francorum ad annum 802. apud Lambecium *Tom. 2. causas ipsi*
Bibliotheca Cesar. p. 383. ibi: Congregauit Imperator
Aquisgrani Duces, Comites, cum reliquo Christiano
populo, & legislatoribus, & fecit omnes leges in regno *Francorum reges*
suo legi, & tradi vnicuique hominum legem suam, & *cognoue-*
emendare, vbicunque necesse fuit, & emendatam legem
scribere, & vt iudices per scriptum iudicassent, & mu-
nera

nera non accepissent, sed omnes homines, pauperes & diuites, in regno suo iustitiam habuissent. Similiter Ioach. Vadianus, de colleg. & monast. vet. Germ. lib. I. testatur: Haud raro etiam comitia celebrabant reges, omnium ordinum conuentu, in quibus de causis sacris, prophanis, publicis priuatisque decernebatur. Eodem modo de comitiis sub Ludouico Pio celebratis loquuntur annales, ad annum 814. Habito Aquisgrani generali populi sui conuentu, ad iustitiam faciendam, & oppressiones popularium subleuandas; &c. vid. Lehmanni. Cbron. Spir. Lib. 2. cap. 37. & lib. 5. cap. 4. in fin.

§. XV.

*Diuerfa
iudicandi
ratio et-
iam in
causis mi-
noribus.*

Regulariter autem ita obtinuit, vt primorum quidem controuersias minoris momenti rex ipse solusque iudicaret; exortæ autem inter minoris fortis homines lites a constitutis ad hoc officialibus, vel in conuentibus particularibus, vel in præsentia Scabinorum seu assessorum, qui ex plebeiorem ordine ipsis dati, definirentur. Testis eius rei locupletissimus nobis est ipse Carolus M. in L. 3. capit. 77. apud Ansegisum, his verbis concepto: *Vt Episcopi, Abbates, Comites, & Potentiores quique, si causam inter se habuerint, ac se pacificare noluerint, ad nostram inueantur venire scientiam, neque illorum contentio alicubi indicetur, ne propter hoc pauperum & minus potentium iustitia, remaneant. Neque ullus Comes Palatii nostri potentiorum causas, sine nostra iussione finire præsumat, sed tantum ad pauperum & minus potentium iustitias faciendas sibi sciat esse vacandum.*

§. XVI.

§. XVI.

Quemadmodum vero ad regis iudicium haud raro etiam deferebantur appellationes aut querelæ, ob negatam vel protractam iustitiam : ita quoque stans temporibus princeps ipse in iudiciis presens erat, causasque inferioris ordinis civium audiebat, atque sententia sua finem iurgiis imponebat. Sic in *L. 5. capit. 243. est*: *Si quis voluerit dicere, quod ei iuste non iudicetur, tunc in presentiam nostram veniat; aliter vero non presumat in presentiam nostram venire, pro alterius iustitia dilatanda.* Eodem modo Ludovicus Pius. A. DCCCXXIX. tit. 2. capit. 14. statuit: *Populo autem dicatur, ut caveant de aliis causis se ad nos reclamare, nisi de quibus aut Missi nostri, aut Comites, iis iustitias facere noluerint.* Quo utroque loco appellationem abusus, quem adeo iam tum temporis fuisse manifestum est, tollitur. Ceterum in citato capit. illud etiam habetur: *Hoc Missi nostri notum faciant comitibus & populo, quod nos in omni hebdomada diem, ad causas audiendas & iudicandas, sedere volumus.* De Carolo Magno Eginhardus, in vita eius, scribit: *Cum calcearetur, & amiciretur, non tantum amicos admittebat, verum etiam si comes palatii litem esse aliquam diceret, que sine eius iussu definiri non posset, statim litigantes introduci iussit, & velut pro tribunali sederet, lite cognita, sententiam dixit.* Conf. *Hottomannus in Franco-Gall. cap. 27.* Hertius in *Not. Reg. Franc. vet. cap. 5. §. 37.*

De appellationibus ad regem,

C

§. XVII.

§. XVII.

*De iuris-
dictione
Comitis
Palatini.*

Ex dictis vero simul elucet, quod illustrissimo, inter iustitiæ administros, loco fuerit Comes Palatinus, *der Ober-Hof-Richter*. Ad eum deferebantur duorum generum causæ, aliæ nimirum per modum simplicis querelæ, vt hodie dicimus, aliæ per modum appellationis, v. Conring. in laudata iam aliquoties, *de Iudiciis*, Dissertatione §. 29. vbi recte monet, memoratu digna esse, de officio Comitis illius verba Hinemari, *Epistol. 14. ad Ludou. Balb. R. cap. 19.* quæ sic habent: *Comes Palatii de omnibus secularibus causis, vel iudiciis suscipiendis curam instantèr habeat, vt nec seculares prius Dominum Regem, absque eius consulto, inquietare necesse haberent, quousque ille prouideret, si necessitas esset, vt causa ante Regem merito venire deberet.* Et *cap. 21.* vbi sic pergit: *Comitis autem Palatii inter cetera pene innumerabilia, in hoc maxime sollicitudo erat, vt omnes contentiones legales, que alibi orta propter æquitatis iudicium Palatium aggrediebantur, iuste & rationabiliter determinaret; seu peruerse indicata ad æquitatis tramitem reduceret: vt & coram Deo propter iustitiam, & coram hominibus propter legum obseruationem, cunctis placeret.* Ceterum eodem loco traditur, quod caussarum ecclesiasticarum cognitio simul ad Apocrisarium seu Archicappellanum spectauerit. Pluribus veterum testimoniis, singulari studio collectis, Palatini Comitis officium illustrauit Dn. Pfeffinger in *Annot. ad Vituar. Lib. I. T. II.*

§. XVIII.

§. XVIII.

Proximum est vt videamus, quanam Missorum regiorum, quos hodie commissarios, visitatores, vel delegatos extraordinarios vocare possis, circa iudiciorum exercitium fuerint partes. Has autem perspicue nobis exponit *Cap. 26. L. 2.* sequentibus verbis: *De iudicaria Missorum regiorum potestate.*
Primo, vt conuentum in locis duobus aut tribus conuenire possint; & omnibus generaliter notum faciant, qualis sit eorum legatio. Scilicet ad hoc esse se a nobis Missos constitutos, vt si quilibet episcopus vel comes, ministerium suum, propter quodlibet impedimentum, implere non possit, ad eos recurrat, & cum eorum adiutorio ministerium suum adimpleat. Et si talis causa fuerit, qua per eorum admonitionem emendari non possit, ea ad nostram notitiam deferatur. Et si forte episcopus aut comes aliquid negligentius in suo ministerio egerit, per istorum admonitionem corrigatur. &c. Eiusdem generis est quod habetur, in *L. 3. cap. 38.* ibi: *Volumus, vt propter iniustitias, qua vsque modo de parte comitum remanserunt, quatuor tantum mensibus in anno Missi nostri legationes suas exercent, i. e. in hieme, Ianuario, in verno, Aprili, in aestate, Iulio, in autumno, Octobri; ceteris vero mensibus vnusquisque comitum placitum suum habeat, & iniustitias faciat. Missi autem nostri quater in vno mense & in quatuor locis habeant placita sua cum illis comitibus, quibus congruum fuerit, vt ad eum locum possint conuenire. Confer omnino Hertium in Notis. Regn. Franc. veter. cap. 5. §. 27*

§. XIX.

Sequitur vt paucis etiam de iudiciaria Comi-
 tum potestate, dispiciamus. Horum appellatione
 apud Romanos primum venerunt primarii omnium
 ordinum administri, qui principem comitari semper
 solebant. Declinantis autem Romani Imperii tem-
 poribus comites etiam dicti, qui in prouinciis iuri
 dicundo præerant, vid. *lib. 3. Cod. de Offic. Reſtor.*
Prou. Rubrica Cod. de Comitibus qui prouincias regunt.
 In Germania Grauiones olim erant iudices publici,
 ex primaria nobilitate electi, certisque pagis seu di-
 strictibus, *Gouen*, præfecti. Hi in vernacula *Grauen*,
 hoc est, senes siue seniores, haud dubie a canitie di-
 cti; quippe quod non nisi viri graues, & canitie præ-
 fertim venerabiles, ad munus iudicis deligebantur.
 Plane vti in ecclesia primitiua qui a muneris ratione
Episcopi, iidem ab ætate *Presbyteri*, vocati sunt. Post
 apud Francos, qui in Galliam victoricibus armis trans-
 gressi, pleraque Romanorum nomina ac instituta am-
 plexi, Grauiones *Comitum* appellatione venire coepe-
 runt. Ad hos itaque omnium minoris generis con-
 trouersiarum decisionem spectasse, Germanicarum re-
 rum scriptores copiosissimis testantur exemplis. Ex
 quibus hoc etiam discimus, more ab antiquissimis
 vsque temporibus seruato, cuilibet Comiti certos ad-
 iunctos fuisse assessores seu Scabinos, plures vel pau-
 ciores, homines tamen illos ingenuos, atque ex plebe
 opti-

optimos. Constat hoc ex capit. Ansegisi, ubi tom. 3. cap. 33. ita legitur: *Missi nostri scabinos per singula loca eligant, & eorum nomina, quando reuersi fuerint, secum scripta deferant.* Itemque cap. 74. *In omni comitatu hi, qui meliores & veraciores inueniri possunt, eligantur a Missis nostris, ad inquisitiones faciendas & rei veritatem dicendam, vt adiutores comitum sint, ad iustitias faciendas.* Vid. plur. Carolus Cangius in Glossar. voc. *Scabini, Scauiones*, Conring de Iudic. §. 26.

§. XX.

Locus, in quo Comites ius dicebant, vocabatur *Mallus*, forte a *Mahl*, quod nobis idem est ac *siudicia ex-*
ercuerint
Comites?
 gnium aliquod, vnde *Mahlstatt*, id est, locus congressui publico destinatus. Primum enim iudicia sub dio celebrata fuisse, iam supra obseruauimus. At Carolus M. & Ludouicus Pius tectum addi mallo iusserunt. Verba capitularis Ludouiciani sunt. *Volumus vtique, vt domus a comite, in loco vbi mallus teneri debet, constituatur, vt propter calorem solis, & pluuiam, publica utilitas non remaneat.* Compara Conring. de Orig. Iur. German. cap. 7. Gryphiandr. de *Weichbild.* Saxon. cap. 65. n. 8. Brummer. de scab. cap. 5. §. 3. Hert. in Notit. Regni Franc. Vet. cap. 5. §. 43. Lucem quoque dictis affundit Marq. Freherus, quando in Originib. Palat. cap. 5. sic ait: *Cum quidem tunc Francorum omne regnum in comitatus diuisum esset, qui comites regio nomine ius per pagos dicebant, ipsi in burgo aliquo, id est, oppido, arcem impositam habent, residentes,*

dentes, in quo Mallus publicus, id est, auditorium & tribunal esset: unde Comes, & pagenses sui, sunt relatiua, ut subinde in Francorum legibus Carolinis videmus. Add. Ockel. de Palatio regio, seu Scabina-tu Hallensi. §. 15.

§. XXI.

De Scultetorum ac Centra- uionum iurisdictione.

Coronidis loco addendum est, quod cum *Goux* seu pagi plerumque satis late paterent, neque adeo cuius Grauioni (praesertim cum illi & alia reipublicae negotia incumberent) omnibus causis controversis ubique locorum superesse liceret, quod, inquam, iam illa tempestate quidam Comitum vicarii, qui nomine illorum minoribus iudiciis, certisque locis praesent, constituti fuerint. More namque Francorum veteri prouinciæ in pagos, seu certas regiones tractusque, pagi in centenas, centenæ in decurias diuidebantur. Centenas itaque & decurias minoris generis magistratus procurabant; qui etiam hinc *Centenariorum* seu *Centrauiionum* appellationem sortiti. Hi, si *Conringium* aliosque sequimur, alio quoque nomine dicti fuere *Schultheßi* seu *Sculdesii*, *Sculteri*, &c. quod tamen quibusdam secus videtur. Id certum est in personis iudiciariis numeratos quoque fuisse *Sculdetos*. Et sicut frequens illarum uocum mentio occurrit in antiquis legibus Germanicis, inprimisque apud *Odefridum*, antiquissimum uernaculæ nostræ scriptorem, ita in diplomate *Otonis M.* apud *Baronium Tom. 9. p. 5.* diserte officii ratio exprimitur:

tur: Nullus Marchio, Comes, aut Vice-Comes, Sculdesius, vel quilibet ex iudiciaria potestate. Similiter Paul. Warnefridus, *Histor. Longob. Lib. 6. cap. 24.* ait: *Rektor loci, quem Schuldheis vocant.* Vocis etymon a *Schuld heisen*, quod nobis debitum exigere notat, scite deriuat Ant. Matthæi *Lib. 48. de Crimin. tit. 20. cap. 2. n. 3.* Vnde constat non nisi causas pedaneas minorisque momenti ad officium Sculteti pertinuisse. Hinc vero noua coniectura probabile sit, Centgrauii partes, saltem nonnullis in locis, expleuisse Scultetum; siquidem & illius cognitio ad magnarum rerum controuersias haud referebatur. Ita namque habet capit. Caroli M. tertium, A. DCCCXII. *Vt nullus homo in placito Centenarii, neque ad mortem, neque ad libertatem suam amittendam, aut res reddendas vel mancipia iudicetur; sed ista aut in presentia Comitum, vel Missorum nostrorum, iudicentur.* Adi Conringium *de Iudiciis §. 27.* qui in sequentibus etiam de iudiciaria Episcoporum potestate multa cumulat, quæ tamen exscribere neque libet, neque vterius persequi, ad instituti nostri rationem pertinet.

§. XXII.

Atque hæc facies iudiciorum fuit sub imperio Francorum. His autem anno DCCCCXII. in Ludouico IV. seu infante extinctis, ingens quidem publici regiminis, & quæ hoc fere sequuntur, iudiciorum mutatio, tum in toto Germaniæ regno, tum quoque in singulis eius partibus seu prouinciis, facta est. At quædam tamen antiquitatis imago hac etiam

Eriam post tempora Francorum antiquitatis imago remansit.

iam parte remansit. Falluntur namque, qui existimant, subito ac vno quasi momento per Carolingicæ gentis interitum vsque eo inuersum fuisse reipublicæ statum, vt pristinam eius formam nullo amplius modo cognosceres. Nesciunt, qui hæc tradunt, lentis quidem, non autem violentis gradibus, imperiorum mutationes contingere; neque intelligere videntur, facilius istarum effectum cerni, quam modum. Conferat, qui volet, Dissertationem, de *caussis mutati feudorum iuris.*

§. XXIII.

Iudicia illius cui vel totam Germaniam vel singulas prouincias spectabant.

Illam rursus vel Imperii, vel Imperatoris.

Ceterum non solum de veteris instituti reliquiis, sed & de mutationis, quæ postea sequuta est, ratione, sic optime constare potest, si obseruemus, *duplex* in vniuersum post tempora Francorum fuisse iudiciorum genus: vnum quidem eorum, quæ ad totam rempublicam Germanicam controuersiasque vndiquaque in ea exortas, pertinebant: alterum vero talium quæ certas duntaxat prouincias seu regiones respiciebant. Prioris generis iudicia rursus in duplici differentia erant, siquidem alia in plenis comitiis procerumque conuentibus agitata, alia contra ab Augusto solo eiusque arbitrio exercita. Extincta enim regnatrice Carolidarum familia, cum videretur reddita potestas, quam singuli populi ante eorum victorias habuerunt, non deminuta, sed firmata potius fuit comitiarum auctoritas.

§. XXIV

§. XXIV.

Argumenta comitalis tractationis rursus duplicis generis erant, *publica* nimirum alia, alia vero *privata*. Illo loco habebantur *causæ* ipsius Regis, pertinentes ad totius reipublicæ administrationem, nec non controuersiæ inter Imperatorem atque Ordines regni, vel etiam hosce solos intercedentes. Seruatus enim ab antiquissima inde memoria fuit iste mos, ut eiusmodi controuersiæ nunquam fuerint permixtæ vnus regis iudicio, sed semper earum diiudicandarum potestas simul esset penes Imperii Proceres. Quare nunc etiam hoc iure, firmato insuper per varias legum publicarum tabulas, meritissime utimur. Ceterum *privatas* quod spectat lites, hæc vel per modum extremæ prouocationis in comitiis proponebantur, vel quod negata, aut protracta saltem ab inferioribus iudicibus diceretur iustitia, vel etiam quod ipsi regionum domini a subditis suis conuenirentur.

*Causæ
comitiales
quæ,
& quotu-
plices?*

§. XXV.

Præterea quoque earum, quæ imperatoriæ cognitioni relicta erant, *causarum*, diuersa admodum ratio fuit. Quædam enim ab ipso Cæsare *immediate*, ut ita loquar, decidebantur; quando scilicet modo in hoc, modo in alio commoranti loco, semper tamen, aut regulariter saltem, magno comitum *primariorumque aulæ ministrorum, quin & episcoporum,*

*Imperator etiam
vel ipse,
vel per
Comitem
Palati-
num ius
reddidit.*

D

porum, numero stipato, frequentes, ut fieri assolet, subditorum preces ac desideria offerebantur; quibus cognitis perspectisque, prompta ut plurimum, ac velut extemporanea administrata fuit iustitia. Ex aduerso autem nonnullæ eius generis causæ ad iudicem Cæsaris ordinarium, Archi-Palatium scilicet Comitem, qui in Rhenensi prouincia, prisco Cæsarium domanio, sedem suam atque tribunal habuit, quemque iurisdictionis suæ ambitu totum Imperium olim complexum fuisse constat, referebantur.

§. XXVI.

*Imperato-
rie cog-
nitiones dif-
ficiles red-
ditæ.*

His ita summam præmissis, ante quam ad alia progrediamur, breuiter monstrandum est, quo pacto ex duplici illa, quæ solemnis olim fuit, causas Imperii iudicandi ratione, celsissima, quæ hodie florent, Imperii iudicia, Senatus Imperatoris Aulicus, atque Camera Imperialis, prognata fuerint. Et ad illum principio quod attinet, olim quidem, sicuti prædixi, atque inde ab incunabilis regni Germanici, maiorem illam ac meliorem Imperii partem, iustitiæ scilicet administrationem, ipsi Imperatores, vel immediate, *in der Hof-Cantzley*, vel in Archi-Palatio, *in dem ordentlichen Hof-Gerichte*, procurabant. Vid. Vffenbach. *de Consilio Cæsareo-Imperiali Aulico, cap. I.* Verum sequioris aui vsu vtraque in parte notabilis facta est mutatio. Causas enumerare longum foret. Exempli autem loco sunt, quod multiplicatis subinde immediatis regni

Ordi-

Ordinibus, litres quoque ad Imperatorem proxime spectantes, insigniter fuerunt auctæ. Has vero impeditas ac difficiliore reddidit peregrini iuris receptio, maximeque prolixus ille, qui Pontificio iure fuit introductus, procedendi modus. Deinde in imminsum fere indies exurgens publicorum negotiorum moles, vix locum amplius reliquit rerum minoris momenti cognitionibus. Accesserunt frequentes Caesarum ex Germania profectioes, & id genus alia. Atque, vt paucis multa complectar, mutato in quam plurimis prisco rerum statu, mutata quoque fuit prisca iudicii illius forma, neque Caesar omnibus rebus superesse amplius potuit.

§. XXVII.

Adhæc quoque Archi-Palatini sui ad Rhenum *Palatini* Comitibus auxilio, in legitimis rerum controuersarum *Comitis* disceptationibus, destitui coepit Imperator. Quod quidem sequenti modo euenit. Vindicauit ille, summus *iurisdictione* quondam ciuilium æque ac criminalium causarum iudex, successu temporis propriam sibi ac hereditariam *plane* potestatem, neque nudo Imperatoris ministerio in iure dicundo amplius defungi voluit. Hinc vero etiam *cessauit.* valde circumscripti fuerunt iurisdictionis ad ipsum spectantis limites. Et quæ olim ambitu suo totam complexa erat Germaniam, nunc Rhenensis prouinciæ limitibus, ac ne his quidem omnibus, terminata. Quæ ex re porro manifestissime apparet, neminem quemquam Imperii Procerum fori competentiam in Rhenensi Palatio posthæc agnouisse. Et quamquam beneficio

Caroli IV. Imperatoris vicaria ista iuris reddendi potestas restituta videbatur Palatino Comiti, vide Aureæ Bullæ *titulum 5*; constat tamen, istam duntaxat ad tempus vacantis regni restrictam, neque tunc etiam per vniuersam Germaniam, veteri more, extensam, sed Saxoniam, cum terris ei accensitis, nominatum fuisse exceptam.

§. XXVIII.

Hinc Consilii Cæsareo Imperialis institutio.

Interea temporis non minutæ, sed potius multis oppido modis auctæ cernebantur Principum æque ac priuatorum controuersiæ. Quapropter nulla re magis videbatur opus, quam vt perpetuus aliquis ordinaretur senatus, qui summo Cæsareæ Maiestatis nomine causas ex omnibus tum Germaniæ tum Italiæ prouinciis ad eam delatas, seruato iuris ordine, cognosceret, atque secundum legitimos iustitiæ tramites definiret. Atque hæc ergo origo est excelssissimi illius Iudicii, seu Consilii, quod veteri stylo diuersoque respectu vocabatur *die Keyserliche Hof-Cantzley*, itemque *das Keyserliche Hof-Gericht*; hodierno *der Keyserliche Reichs-Hof-Rath*. De cuius Ordinationibus, quas vocant, ac supereminente iurisdictione, ceterisque prerogatiuis, laudatus iam supra Vffenbachius conferri omnino meretur. Ex dictis interim apparet, non ferendum esse illorum errorem, qui primam augusti huius Iudicii institutionem, vel ad Maximilianum I. vel ad Ferdinandum I. referunt; quamquam in obscuro non sit, quantum vterque Augustus ad eius vel confirmationem

nem vel reformationem, nouis ordinationibus conditis, aliaque ratione, contulerint. Consule Io. Andr. Gerhardum, *de Supremis in Imp. Rom. Iudiciis. cap. 1.* Schilterum, *in Comment. ad Ius Alemann. cap. 18. §. 3.* Et *in Inst. Iur. Publ. Lib. IV. tit. 4.*

§. XXIX.

Consequens est, vt quem ad modum loco veteris *De Origine* iudicia exercendi modi, qui quidem plenis in comitiis *ne Camera* obseruatus, excelsam Camera Imperialis iudicium constitutum fuerit, paucis quoque ostendam. Nimirum *re Imperialis.* pro certo habendum est, quod omnium seculorum antiquales loquuntur, iudiciariam per totum Imperium potestatem in argumentis comicialibus numeratam, neque soli Imperatori simpliciter reseruata fuisse. Itaque non modo causa statum ipsum reipublica spectantes, sed priuata etiam ordinum controuersia, in conuentibus illis disceptabantur. Hi vero ex lege regni, atque immemorialis temporis usu, quotannis erant instituenti. Quandoquidem autem eiusmodi negotia, in quibus periculum erat in mora, multa incidebant quotidie; auctusque esset in eum modum Procerum numerus, vt difficile videretur eos crebrius in vnum conuocari iudicii exercendi gratia; praeterea annui isti congressus nimios sumtus exigebant, adeoque Ordinibus valde erant onerosi; porro nec hac tamen via communi bono satis erat prospectum, maxime quod Imperatores locis negotiisque distracti non poterant semper causis audientibus vacare, insuperque haec variis nouarum legum litiumque

tiumque ambagibus in longum protractæ, ac velut inextricabiles erant redditæ; ac denique recens pacis publicæ constitutio perpetuam requirebat executionem, &c. ideo annua ista comitia tantisper abrogata fuerunt, subrogato in eorum locum, quod ad causas quidem publicum Imperii statum spectantes, Regimento, quod ad reliquas autem, Camera Imperialis Iudicio: quorum quidem illud mox in desuetudinem abiit, substitutis, ut videtur, in eius locum conuentibus deputatorum; hoc vero, quod Dei munus est, hodieque viget floretque. Confer Recessum Comitiorum Wormatiensium, de anno 1495. *Ordin. Regim. anni 1500.*

§. XXX.

*De causis
ad Camera
ram per
tinentibus
summa-
tim.*

Causæ iudicii in locum comitiorum surrogati, vniuersim duplicis generis sunt, vel simplicis querelæ, vel appellationis. Illis subiiciuntur omnia membra immediata, nisi quæ exemptionem probare possunt, aut priuilegium primæ instantiæ coram Austregis vel arbitris. In causis appellationum, etiam mediatorum intuitu, fundata est iurisdictio; nisi obstat priuilegium de non appellando. Ceterum vti per institutionem Camera Imperialis nequaquam sublatum fuit Consilium Cæsaris Aulicum, quod quidam mendose traderunt; ita notissimum est, in quamplurimis causis concurrentem habere iurisditionem laudatissima illa tribunalia: quædam tamen iura Senatui Aulico veluti reseruata sunt; de quibus post alios conferri meretur B. D. Cocceii, in *Iuris publ. Prud. cap. 32.*

§. 6.

§. 6. & sequentibus: namque hac in presenti prolixè disputare non patitur summaria commentationis ratio.

§. XXXI.

Propius ad institutum pertinet, ex multis, quae *Confirmatio superius dictorum.* suppetunt, argumentis vnum saltem alterumque proferre, ex quo constare possit, verum esse, quod de surrogatione illa vtriusque augusti iudicii asseruimus. Hoc autem primo manifestum redditur ex eorum constitutione, quandoquidem illustres Senatores Aulici a solo Imperatore, Camerales autem a Casare atque Imperii Ordinibus simul constituuntur. Conf. Ordin. Camera de anno 1555. ibi: *daß die Beysitzer von der Keyserlichen Mayest. auch Churfürsten, und Stendten des Heiligen Römischen Reichs, an solche hohe Justitien geordnet, und an ihrer Statt sitzen.* Ex quo statim cognoscitur, cur illorum potestas per mortem Augusti finiat, horum integra nihilo secius seruetur auctoritas: certissimo nimirum iudicio, aliud esse solum Casarem, priscumque illius iudicium palatinum, aliud Imperatorem iuxta cum Imperio, hoc est, veterem comitialium iudiciorum imaginem, repraesentare. Alia argumenta, ab illorum iudiciorum visitatione, reformatione, executione, &c. desumpta consulto praeterimus. Hoc vnum denuo obseruantes, in se quidem longe antiquissima esse illa vtriusque generis iudicia, nouam vero saltem recentioribus saeculis, inprimisque Maximiliani I. laudatissimi Imperatoris, auspiciis, ea accepisse formam.

Compara Goldastum, *Constitut. & Rescript. Imp. Tom. I.*

pag.

pag. 84. *Limnæum*, de *Iure Publ. Lib. 9. cap. 4. n. 26.*
Gerhardum, *cit. loc. in Prelim. §. 6.* *Dattium*, de *Pace*
Publ. Lib. 4. cap. 1. n. 17. 18. & seq.

§. XXXII.

Iudicia
Prouincia-
lia vel ab
Imperato-
re, vel a Du-
ce exercita.

Proximum est, vt de Iudiciis prouincialibus, quæ præter duo illa summa ac vniuersalia tribunalia fuerunt, quædam commemorem. Hæc autem itidem duplicis generis sunt; alia quippe ad Imperatorem, alia vero Ducem prouinciæ, seu regionis Dominum spectantia. Circa priora illa rursum diuersa obseruanda venit ratio. Vñ namque vetusto obtinuit, vt controuersiæ, statum particularem alicuius prouinciæ spectantes, in ipsa prouincia ventilarentur, neque illius ordines extra eam auocarentur. Iam quia ab initio non integræ prouinciæ Ducibus atque Proceribus aliis, iure feudi erant concessæ, sed saltem quædam earum pars, vna cum Officio Principis, *mit dem Fürstenambacht*, cetera autem Regis imperio ac iurisdictioni immediate manebant subiecta; vide. *Schilter in Comment. ad Ius Alem. cap. 44. §. 1.* itaque historiarum monumenta loquuntur, Cæsares ipsos, iuris dicendi causa, in varias Germaniæ prouincias fuisse profectos, quemadmodum etiam constat, eos in singulis sua habuisse palatia.

§. XXXIII.

De Comitibus Pala- Verum quia in singulis etiam prouinciis causæ
litigiosæ indies augebantur, atque a Cæsarea Maie-
state

fte sine pudore postulari nequibat, vt ad quascun-
 que minoris etiam momenti causas sopiendas, ipsi *tinis pro-*
 radiofumi iter modo in hanc modo in illam suscipe- *uinciali-*
 rent regionem: igitur certi Comites Palatini in sin- *bus.*
 gulis ducatus, seu prouinciis maioribus, erant con-
 stituti; partim vt illi res leuioris momenti, nomi-
 ne & auctoritate Imperatoris, in conuentibus ordi-
 num prouincialium, deciderent; partim vt maiores
 causas, per litteras aut nuntios ad eum perferrent;
 partim denique vt iura fisci, vectigalium, ac in sum-
 ma, Palatiorum Cesareorum emolumenta, curarent.
 Vid. Heiderus in Apolog. pag. 7. ibi: *Allerhand Stedte,*
Dærffer, Regalia, &c. ausgezogen, und dem Reich vorbe-
halten; zumal denen Hertzogen ihre Pfalzgrafen, de-
nen Bischöffen und Aepfen ihre Kästenvögte, und dann
denen Stedten ihre Reichsvögte überbunden, und an die
Seite gesetzt worden; welche der Keyser und Könige
Iura der Enden in Acht nehmen, und ublich fortsetzen
müssen. Add. perill. Dn. L. B. de Lyncker, de Superio-
rit. territor. Iunge Weichbild Art. VII. §. 5. item Spec-
ulum Sax. Lib. III. Art. 53. §. 1. & Speculum Sueu.
Lib. i. Art. 19. ibi: In Teutschen Landen hat jedes Land
seinen Pfalz Grafen, &c.

§. XXXIV.

Quemadmodum vero in singulis Prouinciis *De indi-*
 fuerunt certi Comites Palatini, qui dicebantur *cis Casa-*
 grafen, Landvögte, Burggrafen, &c. quorum *reo pro-*
 Pri- *uinciali-*
 mas *bus.*

E

mas erat Archi-Palatinus Comes ad Rhenum: ita quoque facile apparet, in vnaquaque prouincia certa extitisse iudicia seu tribunalia prouincialia, mandatario Cæsaris nomine administrata, *Keyserliche Land-Gerichte*, in quibus omnes causæ ordinum prouincialium immediatorum, præside Palatii Comite, assidentibus autem quibusdam regionis proceribus, decidebantur. Audiri hac de re meretur Auentinus, quando *Annal Boiic. L. 4.* de Comite Prouinciali, eiusque iudicio, hæc tradit. *Is vice Cæsaris præsidendo senatui principali fungebatur, fidem Imperatoris implorantibus aderat, iusque reddebat, fiscum Augusti, prædia salica, redditus regios procurabat, Cæsareum censum exigebat. Nihil citra eius auctoritatem Duci aut decernere aut statuere licebat. Si senatus consultum reguli, i. e. Ducis, displicebat, intercedebat, ad Cæsaremque referebat.* Add. excell. Dn. Ludewig. in *German. Princ. Lib. 5. cap. 1. §. 3.*

§. XXXV.

*Indices
prouincia-
les duo,
Dux, &
Palatii
Cæsarei
Comes.*

Quælibet ergo maiorum Germaniæ prouinciarum, vt Ducem peculiarem, ita quoque proprium Palatii Comitem habuit. Adeoque etiam probe est obseruandum, quod *Iudex Prouincialis* veteribus dupliciter dictus: primo is qui vice Imperatoris iustitiam administravit in Palatio regio, qui inde Comes Palatii seu Palatinus appellatus; atque huius iurisdictionis spectabat potissimum immediatos illius prouinciarum

cia ciues. Neque enim, quod iam superius monui, integræ statim prouincia Ducibus & aliis Proceribus iure feudi erant concessæ, sed immo Cæsari, etiam medio æuo, certa oppida prouincialia, &c. immediate fuere relicta. *Secundo* igitur & is Iudex Prouincialis vocabatur, qui tanquam Dominus regionis in suos ciues proprio nomine iudiciariam potestatem exercuit. Exinde porro elicitur, quod quilibet Princeps qui de territorio feudali ab Imperatore per vexillum erat inuestitus, habuerit suam quoque peculiarem curiam prouincialem, in conuentibus ordinum regulariter institutam. Confer Schilterum, in *Comment. ad Ius Alemann. cap. 18. §. 4. cap. 42. §. 26. cap. 44. §. 1.* Cocceium, in *Iuris Publ. Prud. cap. 15. §. 17.*

§. XXXVI.

Digna sunt memoratu, quæ de hisce posterioris generis iudiciis prouincialibus scribit Auentinus *c. 1. prouincialibus*. *4.* Fuit Reginoburgum sedes longo tempore regularum Boiuariæ, sacerdotesque superiores aulam principis Boiuariæ frequentes sectabantur, statis diebus quotannis conuentibus iuridicis, ceterisque Boiuariæ conciliis interesse solebant. Conf. Fritsch. *de Conuentibus Prouincial. c. 2.* Similiter de illis iudiciis prouincialibus, *Landgerichten*, sequentia habentur in iure Alem. *cap. 38.* *Über achtzehen Wochen soll ein ieglicher Fürst, und ein ieglicher Herr, der Gerichte von dem König empfangen hat, sein Landgeding haben. Kein Herr soll*

auch sein Landgericht nicht pieten uf einen Furtag.
 Adde Ius Saxon. Prouinc. L. 3. c. 47. Quibus ex lo-
 cis luculenter apparêt, nondum illis temporibus ha-
 buisse Duces eius generis Collegia iuridica siue iudi-
 ciaria, quæ hodie passim locorum sunt instituta; sed
 in comitiis prouincialibus, *auf den Land-Tegen*, caus-
 fas inter ordines præcipue controuersas, decidas fuisse.
 Interim persuasissimum nobis est, iudicia illa prouin-
 cialia, quæ nobis *Hof-Gerichte, Land-Gerichte, Cammer-
 Gerichte, Quartal-Gerichte*, &c. audiunt, quæque nos-
 tra ætate tantum non in omnibus Germaniæ prouin-
 ciis habentur, eodem prorsus modo in locum comitio-
 rum prouincialium surrogata, partemque præcipuam
 ex selectis ordinum prouincialium equestris dignitatis
 personis constituta fuisse, quo excelsum Cameræ Im-
 perialis iudicium in comitiis vniuersalium vicem
 successisse, paullo ante dedimus probatum.

§. XXXVII.

*Comita-
 rus Pala-
 tini Cæsa-
 rei in Du-
 cum pote-
 statem
 transfe-
 runt.*

Reliquum est, vt paucis etiam significemus,
 quænam fata habuerint Comites illi Cæsarei pro-
 uinciales, cum suis iudiciis Palatinis. Nimirum au-
 cta indies fuit variorum iurium accessionibus Du-
 cum potestas. Quare vt hi iam olim concurrentem
 in pluribus causis habuere, iurisdictionem cum Co-
 mitibus Palatinis; vid. Schilter. in *Comment. iuris
 Alemann. cap. 18. §. 4.* ita sine magna difficultate fa-
 ctum, vt eadem, si non prouinciale, ratione liberarentur
 illis Cæsarium vicariis prouincialibus, qua quidem Ad-

vocatis suis vale dixerunt Episcopi; quos olim acerrimum telum aduersus ecclesiasticam libertatem fuisse, scribit Broverus, *lib. 4. Annal. Treuirens.* Itaque in prouinciis quæ vulgo clausæ dicuntur, hoc est, quibus vnus aliquis communisque Princeps, cum summo post Cæsarem imperio præest, huius in potestatem transferunt comitatus illi Palatini. Vide Conring, *de Iudic. §. 91.* eidemque iunge excellentissimum Struuium, *in Syntagm. Iur. Publ. cap. 24. §. 34. & in Hæstor. Iuris German. cap. 6. §. 30.*

§. XXXVIII.

Quantum vero attinet ad ea, quæ in Francia Sueuique adhuc supersunt iudicia Cæsarea prouincialia, ista partim hodieque in primæua indole persistunt, atque a solo Imperatore dependent; quo loco habendum in primis est Iudicium Aulicum Rothwilense, vt recte docent Mauritius, *de Iud. Rothwilens. cap. 2. §. 5.* & D. Suederus *Parte Spec. sect. 1. cap. 14. §. 3.* Partim vero ad instar Archi-Palatini Comitis Rhenensis, ipsis Comitibus Palatinis seu Burggrauis, partim denique aliis Ordinibus, hereditario cesserunt iure. Illustrissimum istius rei exemplum cernitur in Iudicio Cæsareo-Prouinciali Burggrauatus Norici, quod Serenissimis Marchionibus Brandenburgicis perpetua feudi lege ab antiquissimis temporibus concessum, varique generis priuilegiis subinde ornatum fuit, atque hodie in principali sede Onolsbacensi statis temporibus exercetur; quo de

De satis iudiciorum Cæsar. in Francia & Suenia.

CVAPV

E 3

post

post Limnæum professo studio egerunt, Ioh. Henricus Hagen, nec non Dn. Wolfg. Gabr. Pachelbl a Gehag. De ceteris autem iudiciis Cæsareo-Prouincialibus vide sis D. Cocceium, in *Iur. Publ. Prud. cap. 22. §. 40. & seq.* vt & laudatum Dn. Struuium *citato loco*; D. Burgemeister. *im Grauen- und Ritter-Saal*, aliosque plures.

§. XXXIX.

*Quibus ex
causis iu
dicioꝝ
Cæsareo-
prouinc.
auctorita
ti detra
ctum sit?*

Nobis coronidis loco, ad hoc caput, causæ potissimum tres obseruandæ videntur, ex quibus euenit, vt Dicasteriorum Cæsareo-Prouincialium auctoritati plurimum fuerit detractum. Prima est, magni illius turbulentique interregni calamitas. Erat namque tum temporis ius in armis positum: & cum nulla Imperatoris in toto Imperio cerneretur auctoritas, eum multo minus in suis iudiciis respiciebant Ordines. Altera causâ videtur, quod non Imperatoris amplius, sed suo potius nomine iurisdictionem exercere Principes, quorum in potestatem iudicia illa Cæsarea transferunt; quibus adeo reliqui Ordines se subdixerunt. Tertia, quæ primo numeranda fuisse loco, causâ fuit, sollempnis Cameræ Imperialis institutio. Ceterum quod de abolendis iudiciis Cæsareo-prouincialibus in Westphalicæ pacis tabulis, *artic. V. §. 56.* actum, neque ad omnia spectasse, neque commodum fuisse videtur, nisi constituto in eorum vicem communi aliquo iudicio circulari, *ein allgemeines Creys-Gericht.*

CAPVT

CAPVT SECVNDVM

DE
ORIGINE CVRIARVM PROVINCIALIVM
SAXONICARVM.

§. I.

Saxonum inter veteres Germaniæ populos non meminit Tacitus. Seculo autem tertio & quarto eorum nomen iam percelebre fuit. De huius etymo varia variorum est sententia. Quem ad modum etiam de prisca Saxonum sedibus, sacris, bellis, aliisque institutis, multa est disputatio, quam tamen in presenti non facimus nostram. Hoc vero ad scopum, quod Saxones omni tempore peculiaris fuerint populus, peculiare regimen civile, proprias leges, propriaque habuerint iudicia.

*Saxonia
populi
proprias
semper
habuere
rationes.*

§. II.

Forma reipublicæ veterum Saxonum fuit popularis. Testis grauissimus est Beda, qui ætate Caroli Martelli, circa annum DCC. floruit, & lib. 1. histor. eccl. cap. 11. ait: *Saxones regem non habent, sed satrapas plurimos sua genti præpositos*, qui, ingruente belli articulo, mittunt æqualiter sortes, & quemcunque fors intenderit, hunc tempore belli ducem omnes sequuntur, & huic obtemperant: peracto autem bello rursus æqualis potentia omnes satrapæ fiunt. Add. Witichind. Lib. 1. *Annal.*

*Status
reipublicæ
fuit popu-
laris.*

§. III.

MVDVM §. III. TVT

*Hinc &
iudicia
eorum
fuerunt po-
pularia
seu curia-
ta.*

Inde vero consequitur, iudicia veterum Saxoniarum populorum iridem fuisse popularia seu curiata, hoc est, in conuentibus ciuium, seu curiis exercita: argumento, quod illa statum ac regimen totius ciuitatis fere sequuntur; quod in primis exemplo Romanarum reipublicarum docemur. Cuius ex historia hoc etiam in nostram, quam agimus causam, accipimus, quod sicut in ea comitiorum omnium *curiata* erant antiquissima, quippe quibus Imperii Romani fundamenta iacta, ita quoque tempore liberarum reipublicarum velut praesidium libertatis illa extiterint. *Curiae* autem vocabulum, ut & hoc statim admoneamus, a *Cura* deductum esse, tuetur Varro, *de Ling. Latin. Lib. 45.* & Non. Marcell. *Lib. 2. de vita populi Romani*, ubi, *Propter curam*, inquit, *locus quo suam quisque domum senator confert*, curiam appellat; itemque Festus, *Lib. 3. Curia*, ait, *locus est, ubi publicas curas gerebant*. Vid. Car. Sign. *de antiquo Iure Ciu. Rom. Lib. 6. cap. 2.* Arnold. Vinn. *in Notis ad Leg. 2. §. 2. de Orig. Iur.* Atque euolue etiam Carol. Cangium in Glossar. voc. *Curia*.

§. IV.

*Propria
Saxonibus
fuerunt iura.*

Propria ab antiquo iura, & a Francorum legibus distincta, Saxones habuisse, partim ex iudiciorum instituto partim vero ex eo manifeste colligitur, quod subactae demum a Carolo M, & Christi factis imbutae Saxoniarum, formula subiectionis fuerit, ut Saxones

xones vnus cum Francis essent populus, *sed suis legibus viuerent*: Comitibus tamen, seu iudicibus a Francis constitutis, regerentur. Ita Poëta antiquus apud Dn. Cocceium, *in Iure Publ. Cap. 3. sect. 3.* canit:

Tum sub iudicibus, quos rex imponeret ipsis,

Legatisque, suis permissi Legibus vti

Saxones patriis, & libertatis honore.

Add. Meibom. *Introduct. ad histor. Sax. Infer. pag. 77. & seq. vbi & speciatim p. 79.* de Saxonum Trans-Albinorum iuribus. Enim vero quod in Speculo, vt vocant, Saxonico habetur, genuinum illud ac priscum Saxonum ius esse, æque falsum arbitramur, atque hoc, quod aliqui citatum Speculum ad Carolum M. referendum esse existimant; cum verius sit, postea demum, quam iure canonico Germania vt coeperit, simul inualescente tunc etiam Germanice scribendi vsu, receptas illo æuo tum aliarum, tum quoque Saxonie prouinciarum consuetudines, adiectis quidem multis peregrini iuris placitis, & quibusdam etiam nugis, in litteras redactas fuisse. Conf. Werlhof. *in Iur. enucl. Proem. cap. 2. §. 8.* Ockel de *Scabin. Hallens. §. 4.*

§. V.

Quod ad personas iudicia Saxonica administrantes, minoris quidem momenti causæ Scultetis atque Scabinis solis fuerunt permissæ, grauiora vero negotia Comitibus iniuncta; qui etiam plerumque in conuentibus ordinum prouincialium mandata si-

De Comitibus Saxonie.

F

bi

bi a rege iurisdictionem exercuerunt, atque in criminali quidem iudicio semper assessorum siue Scabinorum vsi sunt consilio. Digna in hanc rem memoratu sunt verba Caroli M. quæ ex antiquis tabulis, in Vindiciis Billingianis, recitat Meibomius: *Qua propter in illa parte Saxonie Trutmannum virum illustrem, ibidem Comitem ordinamus, ut resideat in curte ad campos, in mallo publico, ad vniuersorum causas audiendas, vel recta iudicia terminanda. Isque advocatum omnium presbyterorum in Saxoniam fideliter agat, superque vicarios & Scabinos, quos sub se habet, diligenter inquireat, & animaduertat, ita ut officia sua sedulo peragant.*

§. VI.

*Saxoniam
iudicia
sub dio
exercita.*

Ex loco proxime citato hoc etiam constat, Saxoniam perinde atque aliarum Germaniæ prouinciarum Comites, iuris dicendi causa certos instituisse conuentus, qui etiam placita, & Malli appellati fuerunt. Diximus vero iam supra, Mallum dictum esse a *Mahl*, id est, signo. Ut enim scirent subditi vbi sibi comparandum esset coram iudice, in loco iudicii vim signi habens lapis, arbor, pertica, vel etiam crux lignea, cum gladio & manu, aliisque insignibus appensis erigebatur, ad quam iudex vel Scabini, de iustitia æqualiter administranda, nemini deneganda, iurare solebant. Vide pluribus Frid. Brummerum, in pulcherrima Dissertatione, de *Scabinis*, cap. 5. §. 3. Verum postea temporis in Saxoniam quoque terris cer-
ta

ta Palatia seu iudicia prouincialia condita fuere, in quibus Reges vel eorum Miffi ad tempus commorarentur, Comites autem ordinario velut in loco iudicia exercerent. Conf. *Ins Sax. Prou. lib. 3. art. 62.* ibi: *Fünff Städte find, die Pfaltzen gebeiffen*, &c. in quibus etiam Aftadium numeratur.

§. VII.

Quandoquidem vero tempore Carolingorum Comites sub fua gubernatione tenue nonnunquam territorium haberent, ita vt fape vni ciuitati aliquis præficeretur; Reges autem in illorum actus ab diffidentiam locorum, aliasque cauffas, inquirere non poffent, hinc in Saxonîa quoque terras, *Miffi Regii* ablegabantur, quorum munus erat vifitandi prouincias cuique Comiti assignatas, examinandique fedulo omnia negotia, præfertimque cognoscendi, quomodo rerum fuarum fatagerent epifcopi, abbates, aliaque perfonæ ecclefiastica, itemque comites & iudices locorum; propficienti etiam, vt iuridictio tam ecclefiastica, quam ciuilibono ac debito modo administraretur, denique procurandi atque expediendi omnia quæ poffent, reliqua autem, quæ ipfi componere nequirent, vel ad ipfûm regem remittendi, vel coram de fingulis ex fide referendi. Conf. *Freher. de Orig. Palat. Parte I. p. 2.* *Knipfchild. de Ciuit. Imperiali, Lib. 5. cap. 3. n. 88.* *Ockel. de Palatio Regio, seu Scabinatu Hallenfi, §. 54.*

F 2

§. VIII.

§. VIII.

*Comites
Palatini,
vel Pro-
vinciales,
in locum
Missorum
surrogati.*

Sed quoniam Saxonice sub Imperatoribus multæ aliæ dignitates hereditario titulo, aut, si maius, perpetuo feudi iure, in Principes Germania collate sunt, factum hinc quoque est, vt functiones illæ, quas olim *Missi Regii*, seu Commissarii Regales, per temporum vices obibant, in certas personas iure muneris ordinarii, perpetuaque feudi lege, transcriberentur. Quemadmodum quod priscis temporibus iuxta cum *Honore iudicis*, quem vocabant, reliqua omnia officia feudalia fuerint, horum vero quamplurima a vera atque primæua indole degenerauerint, velutque hereditaria facta fuerint, in Commentatione, de *Paribus Reipubl. Ministri ac Vasalli iuribus*, perspicue monstratum est. Quapropter, quæ ambulatoria olim, extraordinaria, ac delegata tantummodo fuit potestas, ea nunc ordinaria facta, proprioque nomine ac iure exerceri cœpit. Atque hæc, nisi me omnia fallunt causa est, quod Saxonice sub Augustis Missorum Regionum functio si non omnino euanuit, saltem rarius usurpata est, ex aduerso autem illustrissima *Pfalzgrauiorum, Landgrauiorum, & Burggrauiorum* nomina audiri cœperunt.

§. IX.

*De inua-
lescente il-
lorum po-
testate.*

Illi ergo supra aliorum Comitum, quos fere ditione sua complexi, dignitatem longe euecti, Principum Imperii Ordini adscripti sunt. Illi priscis in
Cæsa-

Cæsarum Palatii suas habuere sedes, curiasque iuridicas, cum Ordinibus provincialibus, quorum amicitia non immerito colenda videbatur, institutas. Illi prisca Scabinorum iudicia in meliorem formam reducerunt, maximeque criminalium causarum cognitiones eis demandarunt. Illi denique, vt in paucam contraham, Ducis provinciæ potestatem amulati, translatoque in primis a Saxonibus ad Francos Imperio, Cæsareorum Officialium, hoc est, vasallorum proprie sic dictorum, habitum magis magis exuerunt, atque velut a seipsis ita discesserunt, vt præter antiquum dignitatis axioma, fere nihil reliqui fecisse viderentur. Quid quod tandem eo ventum, vt Palatinatus provinciæ Saxonicæ cum ipso Ducatu fuerit coniunctus. Consule pluribus Bullam Saxoniam Caroli IV. §. 3. apud Goldastum, *tom. I. ad annum 1376.* Albinum, in *Chron. Msn. tit. 15.* Gullimann. Habsb. *Lib. 4. cap. 2.* Reiner. Reinecc. in *Append. ad Annal. Wüichind.* Et quæ in hanc rem collecta sunt vetustatis monumenta a clariss. Pfeffingero, in *notis ad Vitriar. Lib. I. §. tit. XI. p. 937.* Knipschild. de *Ciuitat. Imperial. Lib. I. cap. 5. n. 11. & Lib. 5. c. 3. n. 102.* Schilter. in *Comment. ad ius Alem. cap. 42. §. 16. 17. & seq.* Schubart. de *Comit. Palat. Coccei. in Iure Publ. cap. 15. sect. 2. §. 16.* Ockel. de *Palat. Reg. §. 54.*

§. X.

Nunc qua ratione Duces Saxonie, atque Landgrauii Thuringie, iurisdictionem territorialem, exercuerint, dispiendum est. Iuuat autem ad pleniorum

Iurisdictionis territorialis ad modum Imperia-

lis exerci-
ta.

rem rei intellectum cum Ludolpho Hugone, in elegantissimo illo, *de Statu Regionum Germanie*, libello, velut in vniuersum obseruasse, in regimine Principum Imperii, miram quandam similitudinem, cum ipsius Imperii administratione, præsertim qualis olim fuit, deprehendendam esse. Primo enim multæ illæ respublicæ speciales, quas in Imperio Romano-Germanico conspicimus, ad æmulationem magnæ communisque reipublicæ constructæ sunt. Dein in Principibus Imperii se offert analogia, quæ inter ipsos & Imperatorem est: vnde vulgo dicunt, Principem in suo Territorio esse Imperatorem; quod tamen cum grano salis accipiendum est. Cæterum ipsa Superioritas territorialis æmula Maiestatis adposite dicitur, Regaliumque iurium complexum infert. Porro Ordinibus Imperii, Ordines provinciales respondent, eodemque modo tres classes, Prælatorum scilicet, Nobilium, ac Ciuitatum conficiunt. Præterea Conuentus Prouinciales imaginem Comitiorum Imperii publicorum referunt; eiusdem generis, licet non eiusdem magnitudinis, res in illis, atque in his aguntur; in quibus olim causæ litigiosæ haud postremo loco numerabantur. Quemadmodum vero superiore capite, §. XXIX. monstrauimus, quod in locum Comitiorum, qua legitimas controversiarum disceptationes, Camera Imperialis surrogata; ita extra omnem controuersiam positum est, eadem prorsus ratione in vicem curiarum seu conuentuum prouincialium, iudicia illa, quæ proinde etiam ipsa *Curie prouinciales* appellantur, constituta fuisse.

Qua

Qua de caussa sicut Assesores Camerae Imperialis ab Ordinibus Imperii constituuntur, illosque repraesentant; simili prorsus ratione, vt Assesores Curiarum Prouincialium, equestris dignitatis, ex numero Ordinum Prouincialium sint, maxime requiritur. Itaque quod in Imperio est augustum Camerale Iudicium, idem illud in terris Saxonice sunt Prouinciales Curiae. Quapropter etiam in sequentibus suo loco euidentissime probatum dabimus, quod, *quae caussae ad cognitionem Camerae Imperialis pertinent, eadem quoque regulariter ad iurisdictionem Curiarum prouincialium Saxonicarum referenda sint: & contra.* Superioribus hoc etiam aduicimus, quod quae ratio & habitudo est, inter Cameram Imperialem, atque Senatum Imperatoris Aulicum, idem quoque respectus inter Curias Prouinciales Saxonicas, atque Regimina Aulica Ducalia, *Landes-Regierungen*, quatenus haec iudiciaria negotia tractant, tum ratione concurrentis iurisdictionis, tum alias, merito obseruandus sit. Facit denique ad superiores comparationes, quod cuiuslibet Principis Regimen Aulicum, Consilii Imperialis Aulici speciem repraesentet. Vide Vultcium, *de Iudiciis*, Lib. I. cap. 4. n. 62.

§. XI.

Sed mihi ex amoenissimo diuerticulo redeuntum in viam est. Dictum superius, quod Curiarum prouincialium Saxonicarum origo a conuentibus prouincialibus repetenda sit. Horum enim antiquissimum

num est institutum; adeoque ex iuris pariter, ac consilii ratione, in terris Saxonis, in hunc usque diem conseruatum. De hac facile constat, scilicet, vt quod omnes spectat, ab omnibus adprobetur, atque vt subditi maiore patientia ac sine murmure ferant reipublicæ onera. Iuris ratio in eo consistit, quod magnum est potentia præsidium, concilium populi posse cogere. Vnde etiam si renuant ordines prouinciales comparere, eos a Principe cogi posse, communis est sententia; quemadmodum etiam comparitio in comitiis prouincialibus argumentum est subiectionis territorialis. Vid. Reinking. *Lib. 1. de Regim. Secul. & Eccl. cl. 5. c. 4. n. 101. c. 5. n. 15.* Myler. ab Ehrenb. *de Princ. & Stat. Imp. c. 45. §. 4.* Ziegler, *ad Prax. Caluol. §. Landsassen.* Fritsch. *de Conuent. prouinc. c. 3. §. 11.* Hert. *de Super. Territ. §. 24.*

§. XII.

*De vetere
Curiarum
prouinci.
alium ra-
tione.*

Conuentus illi prouinciales antiquitus non eodem semper loco fuerunt instituti; neque enim certa, sed ambulatoria erat Ducum curia. Ad hæc facilius longe, quam hodie, erat deliberationum ratio, quippe cum nondum tanta esset ordinum frequentia. Multiplicatis etiam prouinciis, peculiare in vnaquaque conscripti fuere conuentus. Et quemadmodum temporis successu, loco conuentuum illorum iuridicorum, delectis quibusdam ex ordinum numero, certa in quilibet prouincia instituta sunt iudicia; ita tandem ex his omnibus supremum aliquod, omnibusque prouinciis commune iudicium, quod appellationem Curia pro-

prouincialis, *des Hof- oder Ober-Hof-Gerichts*, per excellentiam fortitum, conditum fuisse, certissime persuasum habemus.

§. XIII.

In confirmationem precedentium assertionum varia nobis suppetunt argumenta. Et quod in Curiarum prouincialium fundatione aliqua procerum ratio fuerit habita, ex antiquissimis earum Ordinationibus, quas vocant, manifeste intelligitur. Ita in veteribus tabulis Curia Prouincialis Saxo-Ienenfis, de anno 1566. Serenissimi Conditores sequentia proponunt: *Nachdem Wir hiebevorn im 57. Iabr, uf dem damals gehaltenen Land-Tage zu Saalfeldt unsere gemeine getreue Landschafft mit einem sonderm Hof-Gericht zu begnader versprochen, und zugesagt. &c. Item Tit. 2. So sollen auch nach Gestalt und Gelegenheit der Sachen die verordnete Beytzer der Landschafft iedesmal auf den Abend, zeitlich, des ersten Gerichts-Tages zur Stete erschei- nen &c. Adde Ordinationem Curia Supremæ Lipsien- sis de anno 1549. ibi: mit Bewilligung ihrer Liebden Landschafft ein Ober-Hof-Gerichte geordnet, &c. itemque Ordinationem Curia prouincialis Wittebergenfis, de anno 1550. ibi: Nachdem unsere Landschafft in der Chur Sachsen vor vielen Iahren mit einem sonderm Hof- Gericht begnadet, damit sie allda unter einander &c. Et tit. 1. In diesem Hof-Gerichte sollen zwölf Personen sitzen, fünf Gelährte, und sieben von Adel aus der Landschafft; unter denen soll unser Ober-Hauptmann*

Confirmatio superiorum, ex Ordinationibus prouincialibus.

des Chur-Kreis zu Wittenberg, wer es zu solcher Zeit
ist, Hof-Richter seyn.

§. XIV.

Testimo-
nia Ant.
Weckii.

Lucem quoque superioribus affundunt, quæ habet
Anton. Weckius, in der Beschreibung der Stadt Dres-
den, Parte Secunda: ibi: Nicht allein vor etlichen hundert
Iahren, sondern auch zu Anfange des vorigen seculi,
ia kaum noch für 130. Iahren, hat es bey der damaligen
Sachsischen Hertzoge hiesigem Estat, gleichwie in vielen
anderey Dingen also auch in Regiments-Sachen, bey
weiten einen anderen Standt gehabt, als derselbe ietzo
anzutreffen: denn die Geschäfte des Hofes (welcher
auch, sowol als die darzu gehörige Landschaften, et-
was enger war) bestundez in einem einzigen Rath-
Collegio; iedoch befande sich der Landes-Fürst meistens
in Person beym Rathschlägen, welchen er, sowol in wichti-
gen, als auch nur in der Partbeyen gemeinen Händeln
persöhnlichen und gerne beygewohnt, ia wol zum öff-
tern die denen streitigen Theilen gegeben Abschiede ei-
genhändig vnterzeichnet. Et paucis interiectis: Nach
diesem aber, und als die Bothmäßigkeit über die Länder
erweitert, auch folgend noch andere Provincien darzu
kamen, mußte auch im Regimente nothwendig eine andere
Verfassung ergriffen werden. Deinceps: Nachdem aber
seibero anno 1486. Hertzog Albrecht zu Sachsen, und sei-
ner Fürstlichen Gnaden Posteritat, Dero beständiges
Regiment albier gehabt, hat man auch eine stete verordnete
Regierung dies Orths gehalten. Quibus cum aliis ex-
pli-

placatis, tandem sequentia subiungit Weckius: *über* vorberührte hiesige Raths-Collegia seynd zwar noch im Churfürstenthum Sachsen, und denen Churfürstlichen Sächsischen Erb-Landen, das Wittenbergische Hof-Gerichte, welches des Jahres viermal, als Montags, nach Erhardi, Montags nach dem Sonntag Quasimodogeniti, den Tag nach Visitationis Marie, und den Tag nach Michaelis, besetzt wird. Und dann nechst diesem das Leipzigerische Ober-Hof-Gerichte, nicht zwar daß dieses letztervehnte jenem etwas zu befehlen hatte, oder verzüglicher were, sondern dahero, weil es hievor zu der Chur- und Fürsten zu Sachsen gemeinen Ober-Hof-Gerichte, welches aus dem Dresdnischen, Eckersbergisch- und Leipzigerischen unterschiedenen Provincial-Gerichten, als der Lander Thüringen, Meissen und Osterland, Anno 1488. zusammen gezogen, gemacht, Anno 1548. aber von Churfürst Moritzen verbessert worden, für welchem Sie selbst Recht gegeben und genommen, und noch geben und nehmen, in dem Jahrlich 4. Termine, zu den 4. Quatember Zeiten, Reminiscere, Trinitatis, Crucis, und Lucia, gehalten werden, und können die Sachen, weil diese Gerichte mit der Regierung in der Iurisdiction concurriren, so in einem oder dem andern Orthe anhangig gemacht, nicht eber hiebero genommen oder avociret werden, als biß sie durch eingewendete Appellationes vollends an die höchste Instanz gedeyhen.

§. XV.

Quantumvis autem quæ hactenus de Origine Cur-
 riarum Provincialium Saxoniarum disputauimus, a. de ori-
 gine Cur.

*prou. alio-
rum scri-
ptorum au-
thoritate
comproba-
tum.*

quodque illæ a conuentibus Ordinum iuridicis, qua-
rem iuxta ac nomen, deducendæ sint, apertissima ve-
ritatis historica ratione nitantur; tamen non abs' re
fuerit, vnum alterumque in medium proferre aucto-
rem, qui non de Saxonis quidem, sed de aliis tamca-
curiis prouincialibus, eadem nobiscum sentiat. Ita ve-
ro Francisc. Horomannus, in Franco-Gallia cap. 27.
vbi, de Parlamentis Iuridicialibus agens, subnixusque
auctoritate Wilh. Budæi, ait: *Curie Parisiensis origi-
nem, a conuentibus iuridicis manasse, haud dubia con-
iectura crediderim; quibus olim Principes interesse,
præesseque solebant; quoniam indicti erant, nec loco
nec tempore stati. Vagam enim Parlamenti rationem
fuisse constat, quasi que Prætorianum Principis consilium.
Cum autem in Gallia nostra summam illam publici con-
cilii auctoritatem imminuere Capeuingi molirentur, &
certorum senatorum numerum in eius concilii locum sub-
stituere, angustum Parlamenti nomen, in illum pragma-
ticorum & iudicum confessum transtulerunt. Pari modo
Lud. Hugo, de Statu Reg. Germ. cap. 4. §. 36. de iudi-
ciis in comitiis Imperii agitatis præcipiens, hæc sub-
iicit: *Iam vero Principes Germania haud multum ab-
simili ratione ius dixisse, facile ostendi potest. Habuisse
singulos iudicium aulicum, hoc satis argumento est, quod
nomen, des Hof-Gerichts, hodieque passim supersit. Con-
uentus autem iuridicos egisse, conuocatis ad concilium prou-
incia ordinibus, vel quibusdam saltem ex eorum numero
delectis, non obscure testantur superiorum temporum hi-
storia. Nec alia origo censenda est iudiciorum illorum
prouincialium, vel trimestrium, der Land- oder Quartal-
Ge-**

Gerichte, quorum nomen iidem hodieque passim superest. Adde quoque, si videtur, Dattium, de Pace Publ. Lib. 1. cap. 20. §. 8.

§. XVI.

Ceterum prægnantissimas causas habuisse Serenissimos Saxonix Duces, cur in locum veterum conventuum iuridicorum Prouinciales Curias substituerint, sine magna difficultate potest intelligi. In illis vero procul omni dubio haud postremo numerari debet loco, ut *instantiæ iudiciales*, quas communiter vocant, hac ratione auferentur. Suffragatur nobis hac parte illustris quondam Seckendorffius, cum in Tractatu, *Teutscher Fürsten-Staat*, inscripto, P. 2. c. 9. §. 5. de origine curiarum prouincialium, earumque institutione sequenti modo differit: *Nebst diesem, und damit sonderlich die Stendte des Landes, und andere, welche sonst alsobald vor denen Regierungen oder Cantzeleyern des Landes-Fürsten zu Rechte stehen müssen, und keinem Unter-Gerichte unterworfen sind, gleichwol noch eine andere Gerichts-Stelle hatten, darinnen mit gantz ordentlichem Proceß verfahren, auch die Sachen durch sothane Vermehrung der Gerichts-Stellen desto farderlicher expediret werden mächten, haben unterschiedliche Fürsten und Stendte in Teutschland, vor langen Zeiten noch eine andere hohe Gerichtbarkeit zu weilen an dero Hoff, mehrentheils aber an einem andern bequemen, und etwa im Mittel gelegenen Ort Landes, angestellet, welche man Hof-Gerichte, Landes-Gerichte, Cammer- oder Quartal-Gerichte nennet: & quæ sunt reliqua. Compara quoque, si lubet, Pfeiferum, in Origin. Lips. Lib. 2. §. 12.*

Instantiarum iudicialium multiplicatio causa Curiarum Prouinc. fuit.

Es seq. D. Melchiorem ab Offe, in Testamento, Parte 2. cap. 17. von dem Hof-Gerichte, ibique in annotationibus illustrem virum, Christianum Thomasium.

§. XVII.

*Curia
Prouinci-
ales, Saxo-
nico, de
non appel-
lando iuri,
adiumento
fuerunt.*

Auctum vero, per Prouinciales Curias, instanciarum iudicialium numerum alia sequuta sunt comoda, præsertimque hoc, vt factum atque tectum seruaretur antiquissimum illud, de non appellando, ius. Consulto autem de *conseruatione* tantummodo huius instituti loquor. Testatissima namque res est, caussas Saxonicas extra Saxoniam nunquam fuisse iudicatas; illiusque iuris singularis, ac cellissimæ Saxonum Genti quasi propria prærogatiua, ætate sua ipsas quoque Caroli IV. & Sigismundi, Imperatorum, itemque Sixti IV. Pontificis Romani, nec non Maximiliani, & Ferdinandi, primorum eius nominis Augustorum, quas in hanc rem habemus, tabulas, ætate sua longissime supergreditur; id quod suo loco pluribus sumus demonstraturi. Hoc autem nemo iuerit inficias, quod, cum aliquando in dubium vocaretur insigne illud priuilegium, ad conseruationem eius haud postremas partes contulerint Prouinciales Curia. Cumque hæ partim antiquiores sint ipso Camerali Iudicio, formaliter scilicet in comitiis Wormatiensibus, anno MCCCCXCV. instituto, non sine ratione dicendum esse arbitror, ad earum quoque integritatem conseruandam referendum esse nouum priuilegium, Serenissimæ Saxonix Domui a Maximiliano I. post conditum Cameræ Imperialis tribunal, concessum: cuius quidem verba coronidis loco ad hanc pri-

primam, de Curiis Provincialibus Saxonis, Differentiationem, subicienda duximus; sunt autem illa sequentem, in modum concepta. *Wir Maximilian, von Gottes Gnaden, erwählter Römischer Kayser, zu allen Zeiten Mehrer des Reichs, in Germanien, zu Hungarn, Dalmatien, Croatien, &c. König, Ertz-Hertzog zu Oesterreich, Hertzog zu Burgund, zu Brabant &c. Bekennen: Als vor etlichen verschiedenen Jahren auf den erst gehaltenen Reichs-Tag zu Worms eine Ordnung, und nemlich, vvelcher massen es mit unserm Kayserlichen Cammer-Gericht gehalten vverden soll, aufgerichtet, die auf nachfolgenden Reichs-Tagen, und nur am letzten zu Augspurg durch Chur-Fürsten, Fürsten und andere Stände des Reichs ein Zeitlang erstreckt ist, darinn dann der Hochgebohrne Friederich, Hertzog zu Sachsen, Landgraffe in Thüringen und Marggraffe zu Meissen, des Heil. Röm. Reichs Ertz-Marschall, Unser lieber Oheimb, Chur-Fürst, Rath und Statthalter, und andere Hertzogen von Sachsen auch verwilliget, daß Wir demnach dem gemelten Unserm Oheimb, Hertzog Friederichen zugesaget haben, vvisentlich, in Krafft dieses Brieffes, also daß solch sein und anderer Hertzogen von Sachsen Verwilligung der gemelten Ordnung, des Cammer-Gerichts halber, seiner Lieb, und dem Hauß Sachsen, an Ihren Freyheiten, Gebrauch, und Herkommen, unvorgreiflich und unschadlich seyn solle, ungefabrlich. Mit Urkund dieses Brieffes, Geben zu der Neustadt, am 19. Tag des Monats Febr. nach Christi Geburt: Ein Tausend Fünffhundert und zwölff. Unsers Reichs, des Römischen im sechs und zwantzigen, und des Hungarischen im zwey und zwantzigen Jahren.*

❧ (:) ❧

VIRO - IUVENI NOBILISSIMO
DOCTRINAQUE ET VIRTUTE ORNATISSIMO
IOANNI PAVLO VOCKELIO
IVRIVM CANDIDATO

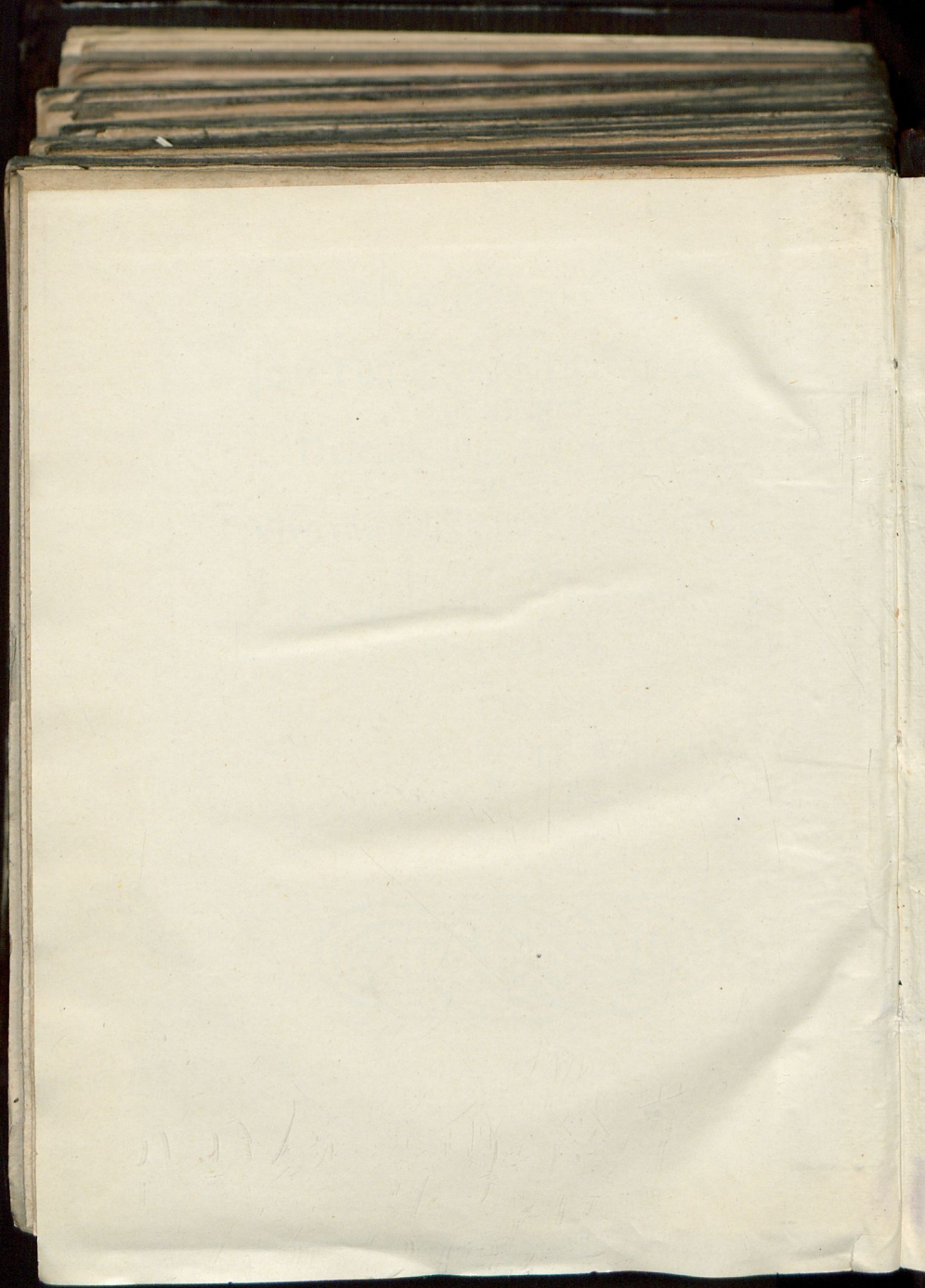
S. P. D.

C. ACHATIVS BECKIVS, D.

AMplissima mihi suppeteret materia, *Nobilissime* VOCKELI, de pulcherrimis animi tui dotibus, atque illa cum singulari morum elegantia coniuncta virtute, copiose differendi. Verum, quod & contractæ inter nos amicitia leges modestiam tuam in pudorem dare prohibent; & honestissimam, qua veteris, vivendi rationem, quotquot te propius norunt, ex merito laudant; & denique, quantum ingenio doctrinaque valeas, tum aliis multis speciminibus, in nostro hoc Musarum domicilio publice editis, tum vero hac illustrissimis auspiciis, numerosissimique cum applausu Auditorii, instituta Disputatione, apertissime declarasti; id circo in vorum potius contraho verba, Diuinumque Numen veneror, vt in certissimam patriæ spem, iustumque Parentum honoratissimorum gaudium, rebus tuis in futurum quoque semper adsit propitium.

Vale, Amicorum suavissime, ac me amare
perge.

Jena, Diss., 1720

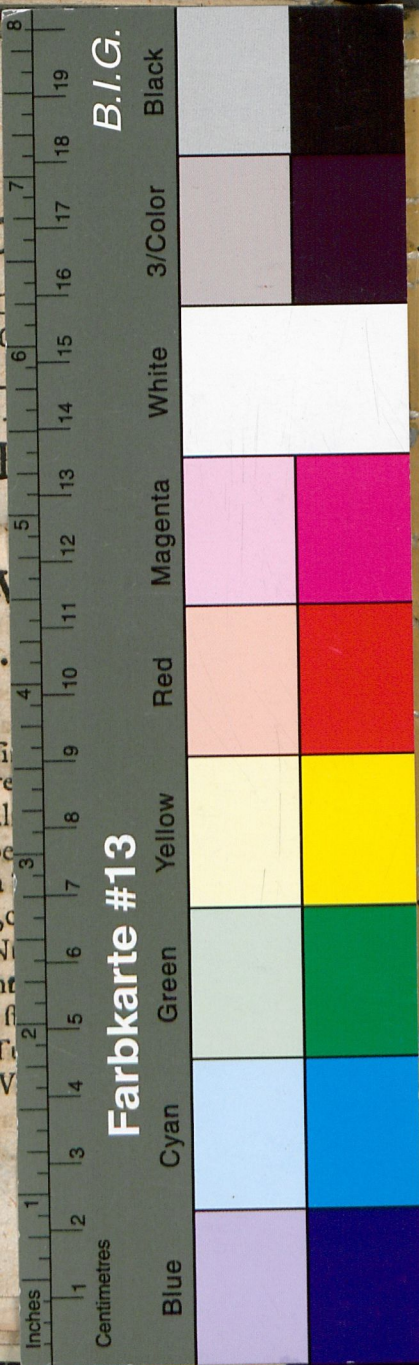

Sb.

VD 18

Beckh. Casp. Achat. de Saxoniae provincialis, Saxon.

DISSERTATIONEM PRIMAM
DE
CYRIIS PROVINCIALIBVS 44
SAXONICIS 1720, 4

ADSPIRANTE DIVINO NUMINE
RECTORE ACADEMIAE IENENSIS MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO

DOMINO
WILHELMO HENRICO
DVCE SAXONIAE IVLIACI CLIVIAE MONTIVM
ANGARIAE WESTPHALIAEQVE
ET RELIQA

PRAESIDE
CASPARE ACHATIO BECKIO D.
IVRIVM PROFESSORE PVBLICO EXTRAORDINARIO
ET IN CVRIA PROVINCIALI SAXONICA ADVOCATO ORD.

PATRONO SVO AC PRAECEPTORE
PIE COLENDO

PLACIDAE COMMILITONVM DISQVISITIONI
IN IVRECONSVLTORVM AVDITORIO

DIE APRIL. CID IO CCXX

SUBIICIT
IOHANNES PAVLVS VOCKEL DRESD.
IVR. CAND.

IENAE LITERIS FICKELSCHERRIANIS.